

Landesbibliothek Oldenburg

Digitalisierung von Drucken

Dissertatio Medica Sistens Naevorum Origines

Gruner, Christian Gottfried Gruner, Christian Gottfried

Ienae, 1778

VD18 13134485

urn:nbn:de:gbv:45:1-15050

DISSERTATIO MEDICA,
SISTENS
NAEVORVM ORIGINES

QVAM

RECTORE ACADEMIAE MAGNIFICENTISSIMO
SERENISSIMO DVCE AC DOMINO

D O M I N O

CAROLO AVGVSTO

DVCE SAXONIAE IVLIACI CLIVIAE MONTIVM
ANGARIAE ET GVESTPHALIAE REL.

AVCTORITATE GRATIOSI MEDICORVM ORDINIS

PRAESIDE

D. CHRIST. GODOFREDO GRVNER

SEREN. DVC. SAXO-VINARIENS. ET ISENAC. A CONS.
AVLIC. BOTAN. ET THEORET. PROF. PVBL. ORD. FAC.
MED. ASSESS. ACAD. IMP. NATVR. CVR. ET MOGVNT.
SCIENT. VTIL. NEC NON SOCIET. ACAD. PRINCIP.

HASS. SODALI

A. D. IIII. IVLII CLD ID CCLXXVIII.

PVBlice DEFENDET

AVCTOR

IOANNES VALENTINVS MÜLLER

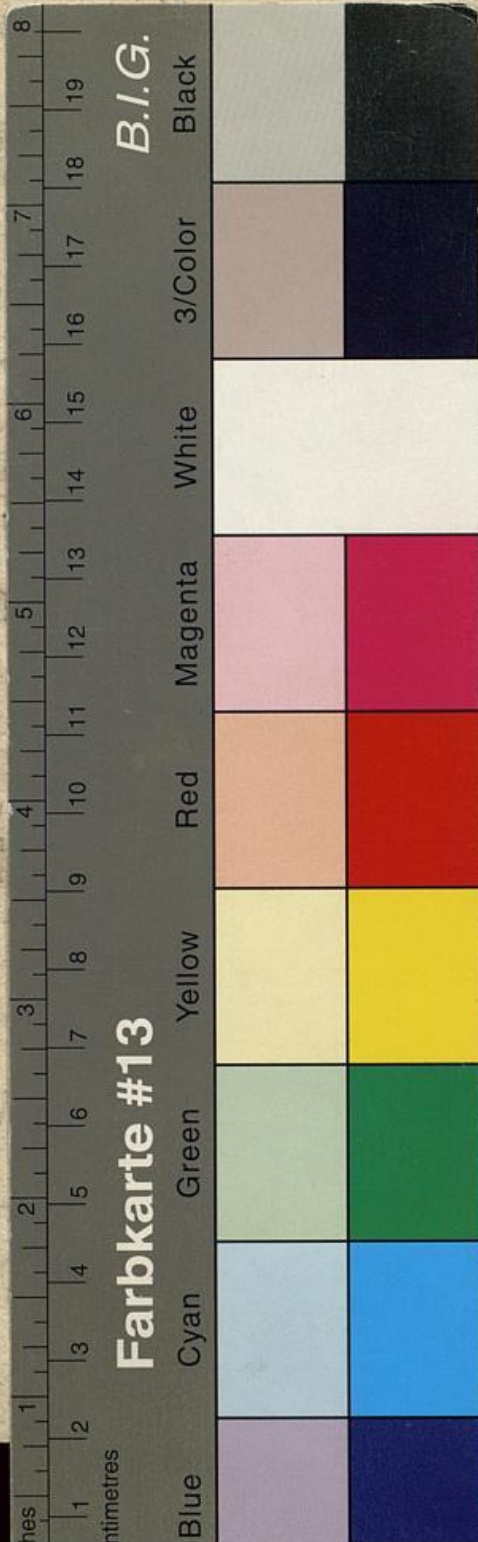
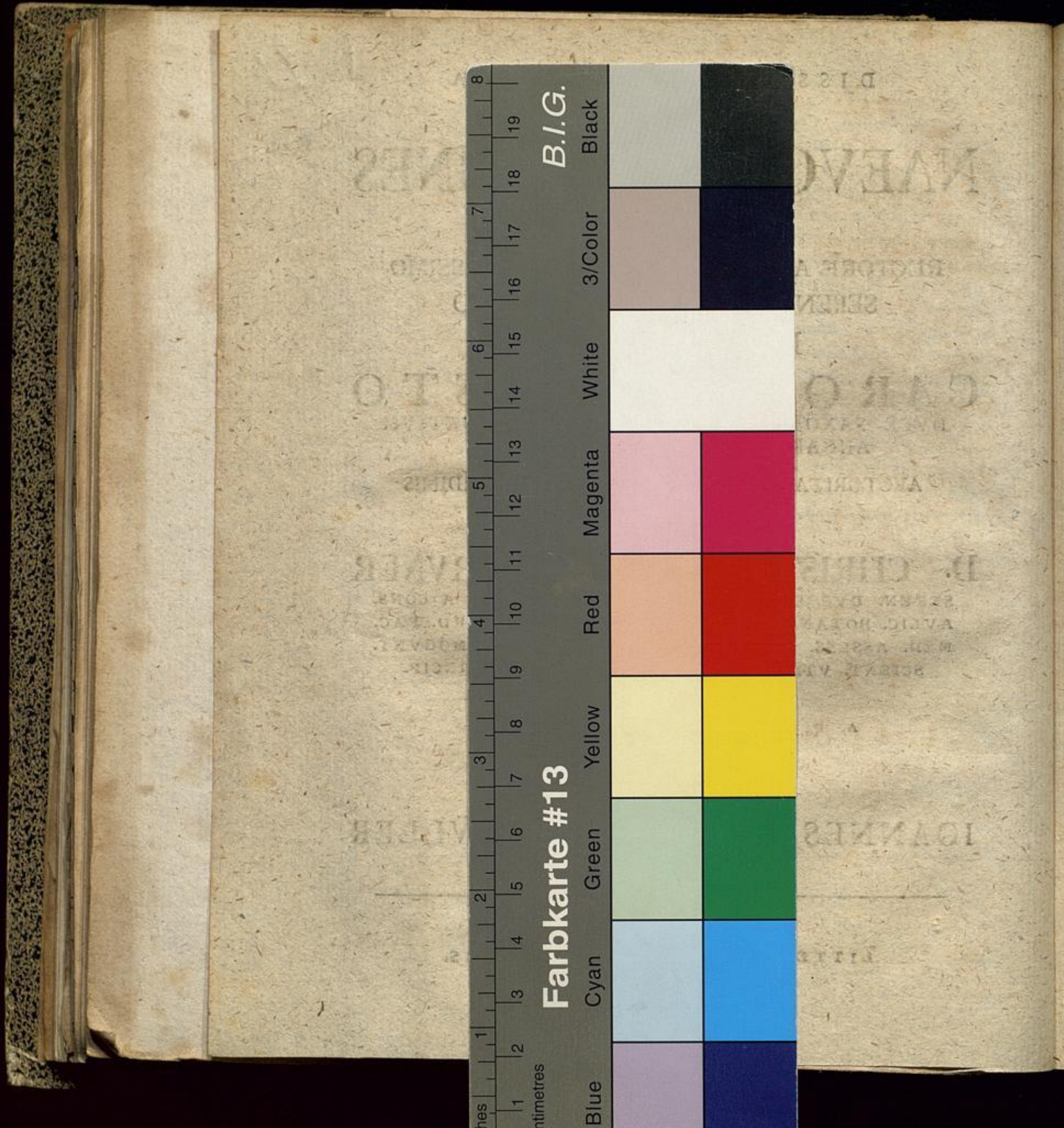
MOENO - FRANCOFVRTANVS.

I E N A E

LITTERIS FICKELSCHERRIANIS.

SACRI ROMANI IMPERII
LIBERAE AC INCLYTAE CIVITATIS
FRANCOFVRTENSIS AD MOENVN
SPLENDIDISSIMO AC AMPLISSIMO

SENATVI

VIRIS

GENEROSISSIMIS NOBILISSIMIS PERILLVSTRIBVS
MAGNIFICIS
MAXIME STRENVIS EXCELLENTISSIMIS
PRVDENTISSIMIS CONSVLTISSIMIS
AC GRAVISSIMIS

DOMINIS

PRAETORI
CONSVLIBVS
SCABINIS
SYNDICIS

AC RELIQVIS

SENATORIBVS

A

2

S

PATRIAE PATRIBVS OPTIMIS
SALVTIS PVBLICAE
CONSERVATORIBVS
MAECENATIBVS ET PATRONIS SVIS
OMNI OBSEQVII ET HONORIS CVLTV
SVSPICIENDIS

HANCCE

DISSERTATIONEM MEDICAM
TANQVAM MAXIMAE VENERATIONIS
DOCUMENTVM

EA QVA PAR EST ANIMI SVBMISSIONE

DAT DICAT DEDICAT

SVBMISSA ANIMI VENERATIONE PERPETVAM
FELICITATEM ET OBSEQVIA

APPRECATVRVS

A V C T O R

Ad VOS, DOMINI PATRESQUE CON-
SCRIPTI, me primum omnium conuertere
pietas iubet, dum hasce plagellas in publi-
cum emitto. Ea enim sunt VESTRA in me
merita, VIRI ILLVSTRISSIMI ATQVE
GENEROSISSIMI, vt mihi amplius tempe-
rare nequeam, quin VOBIS animum gratum
atque obstrictissimum publice testificandum
existimem, et hanc dissertationem, tanquam
pietatis et obseruantiae summae monimen-
tum, sacram esse velim. Constat inter omnes
huius vrbs ciues, quantis beneficiis iuuenes
litteris deditos a multis retro annis ornaueri-
tis, quae et in me multis modis redundarunt.
Summis igitur contendo precibus, vt primos
studiorum meorum conatus, tanquam deuo-
tissimae mentis pignora, serena fronte accipia-
tis, et ingenui pectoris mei candorem gratio-
se respicere haud dedignemini. Faxit deus
immor-

immortalis, vt sub imperio auspicioque VESTRO constanter floreat pietas, vigeat iustitia. Faxit deus, vt ea, quae salutis publicae et priuatae causa VOBIS faciendum videatur, prospere semper et vbiuis eueniant. Durate et VOSMET rebus seruate secundis, memoriamque mei habete commendatissimam, quipia et grata mente emoriar

ILLVSTRISSIMI AC GENEROSISSIMI

D O M I N I

NOMINVM TANTORVM

Ienae

A. D. III. Iulij
MDCCCLXXVII.

Cultor deuinctissimas
IO. VALENT. MVLLER.

PROOEMIUM.

 Si qua physiologiae pars, post tot egregia
magnorum physiologorum conamina,
sive spectes phaenomenorum explica-
tionem, sive experimentorum minus
rectam institutionem, quasi in puteo Democriti abscon-
dita latuit; delituit profecto doctrina de *generatione*.
Etenim ad hanc rite perscrutandam, magnus profecto
requiritur labor, cui subeundo ac sustinendo plurimi

A

nec

nec assiduitatis laude, nec doctrinae copia pares sunt; fuit vero, si qua alia, diligenti medicorum inuestigatione, nostro praesertim seculo, maxime digna. *Subiit enim hunc laborem medicorum nostrae memoriae facile princeps* Perill. DE HALLER, cuius acerbum funus per orbem terrarum lugent omnes boni vereque eruditi, cuiusque praeclarissimorum meritorum in rem anatomicam et physiologicam, imo vniuersam medicinam atque rem publicam litterariam tanta fuit copia, ut eorum numerum vix inire, nedum dignis laudum encomiis recte decenterque extollere queam. Primus fuit, qui, ut alter Phoebus, spissas huius doctrinae tenebras discuteret, indefesso studio et adhibita omni, qua fieri poterat, accuratatione experimenta institueret, et ingenii permagno acumine *evolutionis systema* stabiliret, cui e diametro opposita est epigeneseos et animae vis plasticae hypothesis. Utuntur huius theoriae fautores obseruatione naeuorum, tanquam principe ac vnico argumento, rati, a matris terrore, desiderio, odio rel. non fetum solum in vtero mutari, sed etiam subitaneo adspectu rei non ante visae vel foedae nasci in infante posse figuram quandam, rem illam perfecte referentem. Si quis vnquam talis praeiudicii euertendi fuit studiosior, certe fuit Perill. DE

HAL-

HALLER, quem posthaec alii viri in arte medica longe clarissimi sunt secuti; magnaeque inde ortae controuersiae. Quare cum hoc argumentum, vt inter omnes constat, difficile explicatu sit, et doctrinam haud tenuem postulet, non dubito, fore multos, qui admi-
rentur, me iuuenem, scientia leuem et biennium tantum studiis academicis innutritum, hoc diffusum et arduum opus fuisse aggressum. Sed id vnicum mihi propositum est, vt, qualia demumcunque de naeuis apud auctores inueniam, in medium proferam candideque recenscam, ideoque in prima parte argumenta physiologica a clarissimis aduersariis allata fideliter et enarrem, et, quoad eius fieri possit, confutem, vnaque obseruationes de naeuis adducam et examini subiiciam, denique opinionem Hallerianam, quae mihi certe esse videtur perquam probabilis, quam diligentissime ante oculos ponam. In altera autem parte quaedam ad semioticen et therapiam spectantia pro viribus explicabo. *Ceterum Viro Illustri et mea laude longe superiori, GRVNERO, Fautori ac Praeceptori ad cineres vsque deuenerando*, cui innumera in me collata merita debeo, id etiam beneficii sincera pietate acceptum refero, quod me incitarit ad hancce commentationem conscribendam, ne crambem centies coctam recoquerem, sed etiam

A 2

pro

pro singulari sua benevolentia instructissimam librariam supellectilem mecum communicare voluerit. In quo exequendo si ita versatus fuero, ut artis salutaris peritissimi huic specimini calculum album adiacere haud detrectent, plausus iste bonorum virorum, quibus placuisse vera demum laus est, mihi incitamento erit, strenue pergendi in litterarum studiis; Sin minus, certe ignoscant virium mearum tenuitati, qua difficillimam doctrinam, nondum perspectam mihi satis, explicandam sumsi, adeoque si qua in re errarim, de quo nullus dubito, ab optimo quoque perhumaniter me moneri facile patiar, secundum illud poetae:

Id mihi satis est, haec una potentia nostra est.

Ipsè docet, quid agam. Fas est et ab hoste doceri.

PARS

PARS I.
PHYSIOLOGICA.

CAPVT I.

IN QVO ADVERSARIORVM ARGVMENTA A
PRIORI VT AIVNT SVMTA RECENSENTVR
ET CONFVTANTVR.

§. I.

Naui significatio ac potestas.

Varia huius vocis significatio atque potestas est. Multis enim idem, quod vitium, crimen, delictum rel. esse videtur, alii vero sub hoc nomine verrucas intelligunt, aliis idem est, quod macula, secundum illud NASONIS a):

Hoc, precor, emenda; quod si correxeris unum,

Nullus in egregio corpore naeuus erit.

Ex medicorum autem more haec vox rursus est ambigua. Nam si sensu sumitur latiori, tunc omnes corporis infantis declinationes, quatenus maternam pro causa agnoscant phantasia, sub hac significatione comprehenduntur. Si autem vocem accipimus sensu strictiori, tunc tantum vitia, quae superficiei corporis infantis phantasia matris impressit, denotat. Nos hanc vocem in sensu latiori sumimus, et conatas declinationes, quoad habitum corporis externum, quas vulgus putat ab phantasia matris fetui fuisse impressas atque relictas, sub hac voce intelligi volumus.

A 3

§. II.

a) Trist. L. V. Eleg. 13. v. 15.

§. II.

Quomodo ex aduersariorum sententia naeui per animi motus producuntur.

Qua de re propius ad materiam, quam mihi explicandam sumsi, accedenti, primum aduersariorum argumentum *de motibus animi matris* fetum mutantibus examinandum esse videtur. Duplici modo id fieri statuunt. Primo enim aiunt, quotidianam docere experientiam, ab adfectibus animi vehementibus incredibiles et turbulentos in corpore oriri motus: moerorem frangere vim cordis, minuere appetitum, viresque vniuersi corporis debilitare; metum similia efficere, indeque horrorem et contractionem vasorum, ab terrore nasci vehementes perturbationes, cum in eo vires naturae augeantur, et fortissimi motus in vniuerso corpore excitentur. In ira similia reperimus symptomata, nempe pulsum citatiorem, ruborem, calorem, inflammationes, bilis effusiones, ita, vt ex istis animi commotionibus maxima sanguinis et humorum circulationis perturbatio sequatur semper necesse *b)* sit. Ex his concludunt, mulieres sub grauiditate quo magis mirasensibilitate et irritabilitate essent praeditae, eo magis debere ab his affici, fetumque per consensum insigniter cum laedi, tum naeuis deformari *c)*. Alter modus, quo mutari adeo corpus posse contendunt, ille est. Quaedam in matre praegnante idea, quae nascatur visu, auditu vel sola phantasia, vel solo appetitu, produceret in fetu figuram perfecte similem illi rei, quam praegressa viuida idea matri repraesentauerat *d)*. In quo quam multa insint arbitraria et precario sumta, imo etiam ambigua et falsa, sequentibus amplius illustra-

- b)* HALLER Element. Phys. T. V. p. 587. seq. ZIMMERMAN von der Erfahrung, T. II. B. IV. C. XI. p. 429. seq. VNZERS erste Gründe einer Physiol. der Thieris. Natur, T. I. C. 3. p. 315. seq.
c) KRAVSE Preisschrift §. 39. Verf. Germ. Confer. etiam PLATTNERS Anthropologie p. 180. seq.
d) BOERH. Praelect. De morbis neru. T. II. p. 459. seq.

illustrare annitar, idque eo magis, quod in his omnis dubi-
tandi ac litigandi materia posita est.

§. III.

Controuersiae finitio et recensio auctorum.

Perlubenter ergo, vt largi simus, concedamus Cl. Ad-
uersariis, fetum, perturbato humorum matris in orbem
fluore, insigniter laedi posse; quippe inter omnes constat,
infantem tenellum vel sanissimum conuelli et in epilepsiam
incidere *e*), quando nutrix sanissima, illico post iurgia et animi
perturbationes vbera praebet. Deinde et illud largiamur,
facilius ab istis affectionibus maternis in fetus corpufculo re-
stagnationes humorum, praecipue in cute, oriri posse,
quas postea, cum in lucem editus puellus est, obstetrices sub
naeuorum nomine venditant, ideoque et graues animi motus
inter causas talium naeuorum iure meritoque postea recen-
sebimus. Alterum vero modum, quem supra attulimus, ne-
gamus ac pernegamus. Ante vero, quam ad opus ipsum
progrediar, boni ominis et ordinis gratia, ipsam controuer-
siam rite definiamus, vt perspiciat optimus quisque, penes
quos sit veritas. Quaeritur, an viuida imaginaria idea vitia
in corpore fetus, illi rei simillima, quae talem imaginariam
ideam excitarat, gignere atque efficere possit? Hoc aduer-
sarii affirmant, nos negamus. Itaque visum est, praemissa
recensione eorum, qui vires ad contrariam opinionem sta-
biliendam profuderunt, singula argumenta in vtramque
partem examinare. *Principes* defensores phantasiae hic no-
minasse sufficiat; Ceteri enim, quos studio deditaque
opera omittendos censui, fere eadem docent ac sentiunt,
ideoque eodem modo confutari debent. Sunt vero illi, ni
fallor, HIPPOCRATES *f*), C. PLINIVS SECVNDVS *g*), GA-
LENVS

e) ROSENSTEINS *KinderKrankheit* p. 68. Edit. MURRAY.

f) Libr. de superfaetatione c. 8. p. 650. T. I. Edit. LIND.

g) In Nat. Hist. L. VII. C. XII. p. 110. Ed. FROBEN.

LENVS *h*), EBN SINAI *i*), THEOPHRASTVS PARACELSVS
BOMBAST. AB HOHENHEIM *k*), H. CARDANVS *l*), ANGELVS
POLITIANVS *m*), HELMONTIVS *n*), DAN. SENNERTVS *o*),
GASPAR REIES *p*), IOH. BENED. SINIBALDVS *q*), IOANNES
SCHENCK *r*), PHIL. SALMVTH *s*), THOMAS BARTHOLINVS *t*),
IOH. IAC. WALDSCHMIDT *u*), IOH. HELLWIG *v*), PETRVS
BORELLVS *w*), HILDANVS *x*), GEORG. ERNEST. STAHL *y*),
MALEBRANCHE *z*), ANDREAS RIDIGER *a*), HERM. BOER-
HAVE *b*), KRÜGER *c*), *Illustris NICOLAI, Fautor ac Patro-*
nus ad

- h*) L. de Theriaca ad *Pisonem*, Edit. CHARTER. T. XIII. C. II. p. 946.
i) Fen. 2. Libr. 1. Doct. 2. C. 14. Edit. Bas. 1556.
k) L. III. p. 366. T. II. operum latine redditorum, Basil. 1575.
l) De Sanit. Tuend. et vit. produc. L. I. Romae 1582.
m) In Interpret. problemat. Aristot. p. 121. Lugd. Batau. 1573.
n) In operib. quae Francof. 1682. prod. p. 840. n. 14.
o) In Libr. de Consens. Chymic. p. 236. seq. Edit. 3. Francof. et
Wittenb. 1654.
p) Elys. Iuc. Quaest. Camp. Franc. 1670. p. 542.
q) In Geneanthropia p. 680.
r) In Obs. medic. rarior. Franc. 1665. L. IV. p. 564.
s) Obs. Cent. I. Obs. XCV. et Cent. II. Obs. XVI.
t) In Act. Med. et Philos. Hafnienf. 1673. Obs. I.
u) Epist. II. ad DOLAEVM p. 47.
v) Obseru. physico medicae posthumae in lucem editae a LVCA
SCHROECKIO, Aug. Vind. 1680. p. 1. 15. et 125.
w) Hist. et Obseru. Medico-phys. Francof. 1670. Cent. III. Obs. XLIX.
x) Obseru. Chirurg. Cent. III. Obs. 56. p. 245.
y) Theor. Med. vera p. 45. et Sect. IV. p. 491.
z) *Von der Wahrheit, Hauptst. 7.* p. 727. seq. Verf. Germ. Halae
1776.
a) De Diaeta eruditorum p. 144.
b) In Praelect. de morbis neru. p. 459. seq. Francof. 1762.
c) *NaturLehre* T. II. p. 815. Halae 1748.

mus ad cineres usque deuenerandus d), I. H. MAVCLER e), G. AVG. LANGGVTH f), CAR. CHRIST. KRAVSE g), SWIETENIVS h), SCHAEFFER i), TODE k) rel.

§. III.

Oeconomiae diuinae contraria opinio repugnat.

Rerum creatarum beatitatem ac felicitatem, maxime fuisse benignitati diuinae propositam, documenta summae perfectionis, quae in oculorum adfectum cuique obseruatori veniunt, satis abunde declarant. Maxime autem id ex hominis constitutione ac fabrica elucet. Nam experientia confirmat quotidiana, machinam humanam ita esse constitutam, vt non solum artificiosissimae structurae, sed etiam virium sic dictarum animalium ministerio omnia, quae nocere possint, expellat, et praeter hoc animae humanae facultas auerfandi omnia, quae nobis damnum inferre possint, est diuinitus impressa. Hinc nihil in corpore otiosum, nihil superuacuum, nihil repugnans alteri; hinc mira corporis et animi conspiratio velutque contagio; hinc omnium vnus idemque finis. Quae cum sint praeclarissima sapientiae diuinae documenta, impium sane est, per istam hypothesin

d) In egregio tractatu von der Witrck. der EinbildungsKraft, Halae 1744. et in aliis locis.

e) Abhandl. von der Gewalt der Einbild. in Schwangern, recus. in 3. merckwürd. Abhandl. von der Einbild. Kraft. Argent. 1756.

f) Diss. de oculorum integritate, improuidae puerorum aetati sollicite custodienda, Witteb. 1754. vbi in §. 9. de hac materia agitur.

g) In seiner Preisschrift, Verf. Germ. Lipsiae 1758.

h) In Comm. ad Aphorism. Boerh. T. III. Edit. Hildb. Aph. 1075. p. 406.

i) Diss. de commercio matris cum fetu per nervos, Erlang. 1775.

k) In Societ. Med. Hafn. Collect. Vol. I. Obs. XIII. p. 96. et in Vol. II. Obs. XII. p. 112. etiam Obseruat. quae ad hunc rhombum pertinet, legitur.

B

thesin summam sapientiae ac benignitatis diuinae regulam tollere vel frangere velle. Velox enim mulierum sagacitas, sensus exquisitior, mira neruorum consensio et passio hysterica; satis docent, sexum sequiorem a natura maiori sensibilitate ac irritabilitate fuisse praeditum. Qui quum per hanc dispositionem vehementissimis sensuum impressionibus, indeque viuidissimis oriundis ideis imaginariis quotidie pateat, mirum profecto est, quid sit, quod non quotidie etiam sic laedatur corpus muliebre, cur sub grauiditate demum pessima ista vis in fetum redundet, et habitum cutis deturpet, vel monstrosum efficiat. Fac etiam, maiorem tunc feminarum esse procliuitatem ad contrahendum vitium, habent tamen semper aliquam, et nihilofecius nunquam offenduntur, rarissime vel ipsae grauidae, quasi vero dum corpus idem est, iisdemque obnoxium causis, non sequi possit idem effectus. Deinde si per phantasiae ludibria corpus mutatur, quidni etiam in melancholicis fiant eiusmodi impressiones, consimiles illis rebus, quas vehementer amplexantur? Habent enim illi magis, ac grauidae, imagines rerum ante oculos, et mire inde torquentur, at nuspian simile malum vsu euenit. Ex quibus colligere licet, constructionem machinae muliebris ita esse comparatam, vt imaginatio tales mutationes in fetu edere nequeat. Nam contraria opinio mihi sapientiae et benignitati diuinae repugnare videtur. Deus enim nec potuit, nec debuit sic efformare corpus, vt quaecunque negligentia matris infantem notaret: qua de causa contraria doctrina iure meritoque iam esset reicienda, sed ex aequo agere, et falsas ac praeiudicatas opiniones perlustrare fert animus.

§. V.

Contraria hypothesis, qua anima strudrix corporis esse affirmatur.

STAHLII adseclae cum viderent, fetus fabricam plurima summae sapientiae ostendere vestigia, ad aliquam causam intelli-

intelligentem praevisorumque finium gnaram, quae fetum ad archetypum sibi impressum fabricet, confugerunt, rati, fetus animam structricem corporis esse. Praecipuum huius sententiae corroborandae argumentum exhibebant naevi, quos per phantasiam effici contendebant. Liceat verba STAHLII ipsa allegare l): *Inter quae primo loco numeramus energiam illam etiam alienae animae, et quidem nudo actu rationali fictitio in ipsam efformationem seu structuram corporis, quando videlicet ex imaginatione matris corpori infanti non tam aequae solum aliquid forte superinducitur: sed omnino etiam iam absoluta propria atque debita structura iterum dissolvitur et nova in eius locum substituitur. Et hoc quidem subinde immensum minori temporis spatio, quam de reliquo ordinaria structura absolui solet. Porro agens de animae efficacia in struendo corpore m): A posteriori, inquit, non tam solum potentiam hanc, quam verum et actum exercitium eius indies monstrat reformatio atque deformatio ordinariae configurationis per phantasticas ideas et intentiones. Iterum autem iterumque moneo, ut animus advertatur ad illam circumstantiam, nempe quod idea illa pro nova inusitata huiusmodi effiguratione ab anima rationali fingente simpliciter proficiscatur.*

§. VI.

Ad istam hypothesein animadversiones.

Quod ergo ad hypothesein Stahlianam attinet, eam hisce confusus argumentis iure reiiciendam puto. Primo enim mihi videtur haec corporis constructio animae longe superare sapientiam. *Anima enim nostra, inquit praeclare magnus HALLERVS n), unum tantum punctum distincte videt, unam ideam distincte cogitat, duo obiecta, si velit contemplari, continuo confunditur, errat, et neutram ideam recte expedit. Nunc au-*

B 2

tem

l) Theor. Med. vera, p. 45.

m) l. c. p. 491. et 92.

n) *Erster Umriss der Geschäfte etc.* p. 314. §. 573.

tem oporteret animam infinita et distinctissima intelligentia esse praeditam, ut tot musculos, infinita vasa, fibrarum immensum numerum, ad exactissimum geometriae regulas construeret, quod autem finitae mentis naturae plane repugnat. Deinde motus vitales e. g. cordis et arteriarum imperio animae plane non sunt subiecti, i. e. pro voluntate animae nec fisci, nec augeri, nec minui possunt o), etsi facile largior, pro affectuum animi varietate crescere vel decrescere celeritatem harum actionum p). Si autem illi motus, a quibus tamen conservatio nostrae vitae pendet, imperio animae non sint subiecti, profecto non intelligo, quomodo anima partes corporis fabricare potuerit. Cogitent denique aduersarii, epigenesin omnino locum habere non posse. Nam qui attente fabricam meditatus fuerit corporis, sentiet illico, animal nunquam absque corde fuisse, siquidem in corde solo principium omnis vitae inest, ac debere etiam cum corde arterias adfuisse, quae sanguinem ad omnes embryonis partes deferrent, et venas, quae sanguinem ad cor reueherent; sicque intelligitur, structuram corporis humani opus dei omnipotentis esse, non naturae alicuius, limitibus arctissimis circumscriptae, nulla idea corporis aut sui, aut alieni imbutae. Nam cum ille, qui vel quinquaginta annos in anatomicis laboribus consumserit, nondum centesimam partem propriae cognoscat fabricae, sui que corporis tantum superficiem cognitam habeat, interioris constructionis plane ignarus, confitendum est, creatorem primordia fetus ipsa struxisse prius, quam vis mascula accesserit q). Concessio autem evolutionis systemate, omnis doctrina Stahlianorum evanescit, vnaque aduersariorum opinio de naevis, per animae vim fabricatricem productis. Quibus absolutis, reliqua percenseamus, modum examinaturi, quo

o) FLATTNER Anthrop. p. 5. §. 8. seq.

p) HAMBERGER Phys. Med. p. 578. §. 6II.

q) HALLER Element. Phys. T. VIII. p. 127. BONNET Betracht. über die Natur T. I. p. 151. der Titiusf. Uebersetzung, et in Abh. von den organisirt. Körpern, T. I. C. VIII. p. 104. Verf. Germ.

quo secundum aduersariorum sententiam idea imaginaria a matre in fetum transeat.

§. VII.

Explicatio modi, quo secundum contrariam opinionem idea matris imaginaria in fetum propagatur.

Aduersarii statuunt, duplicem adesse viam, qua idea matris imaginaria fetum afficere possit, aut per consensionem neruorum, quae matri cum infante intercedat, cuius ministerio sensus matris cum cerebro fetus communicetur, aut per nexum vasorum sanguinis, quem per funiculum vmbilici et placenta cum vtero matris fieri contendunt *r*). Itaque omnis nauanda est opera, vt ostendamus, primum, neruos neque in placenta, nec in funiculo adesse, in quibus ratio mutationis tantae tamque mirabilis latere possit; deinde connexionem fetus cum matre per sanguinem adhuc valde esse dubiam, et concessa etiam illa, tamen imaginariam ideam hac via non posse diffundi vel naeuos efficere.

§. VIII.

Anatome nullos neque in placenta, neque in funiculo demonstrat neruos.

Constat vero inter omnes, neque in placenta, neque in funiculo vmbilici, vsquam neruos inuenisse accuratiorum incisorum quemquam. Quum itaque ad propagandam imaginariam ideam requiratur, vt adsit in corpore aliquid, quod impetum eius transferat eo, quo pertingere debet, consequens est atque consentaneum, vt hoc fiat neruorum ministerio, quia hi soli animi imperia exequuntur. Quod si verum est, (neque negabunt, vt spero, aduersarii, cum neruis eam vim atque potestatem

B 3

ipfi

r) KRAVSE l. c. §. 22. p. m. 23. MALEBRANCHE l. c. p. 227.

ipsi tribuant) consistere decreti contrarii veritas nullo modo potest. Nam nulli nerui a matre in fetum transeunt, ideoque corrui firmissimum opinionis huius praesidium, neque possent ii nerui oculos fugere, dum in funiculum ex ingenti placenta colligantur ^{s)} necesse est. Neque vero etiam aduersariorum obiectiones valde vereri licet, quibus vtuntur ad nostram euertendam sententiam. Verum quidem esse aiunt, nullos neruos in illis partibus reperiri, sed tamen experientia constare, ibi saepissime subesse neruos, vbi eos etiam nec auxilio optimorum microscopiorum, nec cultelli ope detegere possis. Sed in promptu est, quod respondeam. Argumentatio enim illa mihi ab musculorum structura sumpta esse videtur, de qua magnus HALLERVS testatur ^{t)}, neruos, et quidem copiosiores, quam in aliis membris, cum vasis per telam musculorum cellulosa transire, sed prius euanescere, quam ad fines vltimos persequi possis; Sed hoc nequaquam in funiculo vmbilici et placenta ipsa locum habet, quippe quae a musculorum fabricatione omnino abhorrent, et sola tela cellulosa, neruis vbique carente, componuntur. Deinde in omnibus casibus, quos aduersarii allegant, ramus nerui principalis et eius insertio sub adspectum oculorum cadit, etsi vltimos fines detegere non possumus; at vero in nostro casu neque ramus principalis, neque insertio, neque finis oculis nostris se offert. Cl. SCHAEFFER ^{u)} obiicit, magna vasa sanguinea in funiculo adesse vmbilici, eamque ob causam etiam neruos inesse debere. Multa esse vasa, in quibus nerui in conspectum veniant, facile equidem concesserim, at vero in vasis vmbilici idem fieri, experientiae anatomicae repugnat, ideoque Vir Cl. mihi videtur aliquid attulisse, tanquam certum et firmum, quod ne ita quidem esse probari potest, ideoque ex similitudine tantum conclusisse. Sic
parum

^{s)} HALLER Elem. Physiol. T. VIII. p. 129. ELLER Mem. de Berlin T. 12. p. 9. et MAVCLERC hoc etiam confitetur l. c. p. 265.

^{t)} *Erster Umris*, §. 398.

^{u)} In Dissert. de commercio fetus cum matre per neruos.

parum aut nihil proficitur. Nam hac argumentandi ratione nihil magis lubricum, nihil fallacius est, et quaeri potest, annon natura in his partibus, quae post partum illico secedant, aliquam exceptionem a regula, ut aiunt, fecerit. Quae opinio cum sit perquam probabilis, creatoris sapientiam mirari debemus, quae ne orbis terrarum monstris vel hominibus deturpatis impleretur, suetas naturae leges quasi suspendit, et corporis infantilis dispositionem aliquo modo diuersam fecit.

§. IX.

Placenta et funiculus umbilici sensu carent.

Neque vero consideranti mihi ea, quae in placenta maximeque funiculo post partum usu eueniunt, videtur contraria sententia posse consistere. Etenim ubi nerui adsunt vel minimi, ibi sequi debere sensum illico, dum neruus attingitur, omnes physiologi vnanimi consensu affirmant. Ex quo sequitur, ut si vel minutuli in placenta aut funiculo essent neruuli, haec partes sint natura sua sensibilitate praeditae. Insensiles autem eas esse, ex his concludere licet. Primo, si manum placide inter placentam et vterum interponis, tunc sine omni sensu mulieris tolli cohaesio, et separari a se inuicem possunt. Deinde si nerui ex superficie vteri in placentam transirent, necesse esset, ut per placentae separationem et ille semper laceretur, unde vehementes dolores, immo conuulsiones orirentur; id quod tamen non contingit v). Porro experientia confirmatur quotidiana, placentam vterinam sine ullo matris dolore et sensu in utero discindi posse, modo obstetrix sibi caueat, ne vteri superficiem laedat. Denique et ipse funiculus ligari et discindi potest, neque tamen infans vlla alicuius doloris signa ploratu

v) ROEDERER in *Abhandl. von Muttermählern der Kraus. Preisschrift beygedruckt* p. 64.

ratu vel conuulsione edit *w*). Id quod quomodo fieri possit, si vel minimi adessent neruuli, vt aduersarii contendunt, equidem nec video, nec coniectura assequi possum.

§. X.

Aduersariorum sententia de ideae imaginariae per sanguinem propagatione.

Altera via mihi nunc est examinanda, per quam contrariae opinionis fautores ideam imaginariam a matre ad fetum vsque propagari posse dicunt, i. e. via sanguinis. Equidem aegre istam materiam pertractandam sumo, partim quia alii physiologorum omnem connexionem, quae matrem fetumque vasorum ministerio intercedat, negant ac pernegant, alii autem affirmant, neque vero lis est composita, partim quia sic cogor contra viros quosdam clariss. pugnare, quorum nominibus ego perlubenter assurgo, et omni, qua possum, veneratione cedo. *Sunt enim, qui hac via imaginariam ideam a matre in fetum transferri et posse, et debere aiant, cum in homine arteriae et venae cum cortice cerebri et neruoso genere intime cohaereant, deinde fetus per arteriam umbilici et placentam cum matre conspiret, et in utroque idem sanguinis circuitus reperiatur. Ex quibus concludunt, hac dispositione succi neruei materni aditum dirigi, et motum sanguinis materni, vnaque motum sanguinis in fetu mutari, perque hunc cum naturam et distributionem succi neruei, tum ipsius phantasiae vim. Ex hac ratione etiam statuunt, MALEBRANCHII sententiam, qua fetus rerum externarum imagines percipere creditur, propius a vero abesse videri. Sed in his, bona cum tantorum virorum venia, duo habeo, quae non sinant assentire, et, quod aiunt, in verba magistri iurare. Primo enim conspi-*

w) Dominicus de MARCHETTIS in Anat. c. 8. p. 81. inquit, umbilicus a membrana constituitur, estque absque neruis, vt sensu omnino careat. Et SPIGELIUS p. 8. dicit, umbilicum sine sensu esse.

conspiratio ista, quae ope vasorum inter fetum et matrem fiat, anceps et dubia est: Deinde non desunt rationes, e quibus patet, etiamsi haec connexio satis certa esset et demonstrata, tamen imaginariam ideam rei visae vel horrendae figuram in corpore fetus effingere nullo modo posse. Quod si examinauero, nihil fecisse videbor, nisi quod partes scribentis a me postulant.

§. XI.

Dubitationes contra circulationis fetus cum circulatione matris coniunctionem.

Multae eaeque haud leues dubitationes a Viris Clarissimis contra hoc commercium, quod inter matrem ac fetum interesset, quoad sanguinis ambitum, in medium sunt adductae. Quas equidem ad rem meam facientes, negligere nequeo. Primum lumina vasorum placentae, versus vterum directa, minutissima sunt, ita, ut, si iniectionem per vasa umbilici tentemus, neque oleum therebinthinae, neque alius humor per ea transeat. Contra ora vasorum vterinorum tantae sunt amplitudinis, ut sub graviditate digitum minimum immittere liceat, et sanguis post partum vndatim exinde profluat α). Quibus rite consideratis, patet, connexionem vasorum vteri ac placentae ferri nullo modo posse, quippe coniunctio vasorum, si qua concedi debeat, sub hac lege ac conditione, locum habere potest, ut vasa aequali diametro gaudeant. Deinde demonstrant Cl. viri, quibus fidem, cum in experimentis omnis posita sit, detrahare nefas foret, nunquam liquorem iniectum vel hydrargyrum, si iniectio per matris vasa abdominis fuerit tentata, in placentam, funiculum et ipsum fetum penetrasse, sed tantum placentae cellulas implese, et contra si per fetus vasa umbilici ceram immittere placuerat, eam minime in vasa transiisse vteri. Hisce experimen-

C

α) ROEDERER l. c. p. 59.

rimentis fretus iam olim magnus HARVAEVS tale commercium reiecit *y*), *affirmans non verum esse, spiritus a matre per arterias ad fetum pertingere, nec magis verum, vasa fetus umbilicalia cum uteri vasis per anastomosis coniungi.* Hanc sententiam etiam amplexus est FRIDERICVS HOFMANNVS *z*), cautior profecto in affirmando multis, qui ab eo nominari cupiunt. Crediderunt enim veteres, inquit, *sanguinem matris nutrire infantem, et vasa uteri cum vasis secundinae et fetus inuicem connecti; sed notabile est, liquorem siphone iniectum per umbilicales arterias, per venam umbilicalem redire, modo placenta illaesa fuerit. Ex quo apparet, nullas dari anastomoses vasorum uteri cum vasis secundinae et fetus, neque sanguinem fetus rursus ad matrem redire. Neque absimiliter IO. BERGER a): Non praetermittendum, liquorem per arterias umbilicales siphone iniectum in placenta integra et illaesa, nusquam effluere, vel extra vasa mitti.* Talia experimenta ab aliis Viris Cl. posthac fuerunt repetita et confirmata *b*), vt de eo fere amplius dubitare non liceat. Sed supersunt adhuc alia argumenta, quae recensere lubet.

§. XII.

Eiusdem argumenti.

Per experimenta constat, quod, ligatis arteriis funiculi, arteriae placentae desinant micare, et pulsus in funiculo primus omnium versus vterum cesset, vltimus in funiculo supra ligaturam supersit: Quo experimento euincitur, sanguinem a fetu in placentam fluere, et non vice versa *c*). Immo vero scimus, fetus sanguinem a sanguine matris omnino differre.

y) In Exercit. de generat. animal. in adiecto capite de vmbilico p. 564.

z) Med. rational. T. I. P. 2. C. 13. §. 8. Schol. p. 346.

a) Physiol. L. 2. p. 43.

b) ROEDERER I. C. ELLER Mem. de Berlin T. XII. p. 9. BLONDEL von der Einbild. Kraft p. 100. ALEX. MONRO Essay of a Societ. at. Edinb. T. III. p. 267. 272. 273.

c) ROEDERER De vtero grauido, p. 28.

ferre. Nam in fetu sanguis est fluidior et tenuior, in matre multo viscidior. Quod autem sanguinis ambitus in fetu cum eo, qui in matre est, nullam habeat coniunctionem, exinde adhuc patet, quod arteriae fetus aliter ac matris pulsant, atque sic diuersa sit in utroque ictuum series, idque facile experiri licet, si manum alterum carpo matris, alterum umbilici funiculo admoueris *d*). Docuit etiam ROEDERER *e*), placentae superficiem conuexam, quae ad uterum attinet, ipsa placenta recentissime auulsa, sanguinem nullum emittere, ne tunc quidem, cum prematur digitis, quod contingere non posset, si sanguis per placentam ad fetum mearet atque remearet. Alii et illud addiderunt, inter fetum et uterum saepenumero calculum et concretionem calcarias atque argillaceas interponi, et tamen fetum saluum fuisse *f*).

Post per usum atque experientiam constitit, quietem, inquietem, somnum, vigilias, vitam et mortem ipsam, tam in fetu, quam in matre diuersissimo tempore accidere. Matre enim dormiente ac veluti otiante, fetus in utero saepe mouetur, et contra matre vigilante, saepe quiescit et dormit. Mater etiamnum uiuit, mortuo fetu, fetus vero, matre iam extincta, adhuc per integrum horae et amplius *g*). Immo vero in cadauere aliquot haud dubie dies superuiueret, ni frigus immedicabile impediret. Quare etiam simul ac extincta sit mater, sectio caesarea est instituenda, ne fetus una cum matre pereat, quod vel ipsis legibus cautum est *h*). Id vero non accideret, si tale commercium inter matrem et fetum vere existeret. Hoc etiam exinde colligitur, quod grauida variolosa interdum sanum parit puerum, maculis

C 2

vel

d) HARVEI Exercit. de umbilic. BLONDEL I. c. p. 100.

e) De Vtero grauido p. 28.

f) Eph. Nat. Curios. Decad. II. an. 9. Obseru. 137.

g) IOH. DOLAEVS E. N. C. Dec. II. An. 5. Obs. 157. p. 279.

h) Lex Regia Digest. L. XI. tit. 8. de mort. infer. etc. HEISTER Inst. Chirurg. T. 2. Sect. V. c. 113. p. 758.

vel cicatricibus nullis foedatum *i*), ille autem haud raro variolarum signis notatus editur, cum tamen mater, quod omnes norint, variolas non fuerit perpeffa *k*). Haec sufficiant ad probandum, quam dubia sit dicta ista matris et fetus communitio, ideoque minus bene ripae precipiti credatur. Sed ne iniurius in aduersarios clariss. fuisse videar, recensebo etiam fideliter argumenta, quae ad defendendum hoc commercium allegarunt, et confutationem statim subiiciam.

§. XIII.

Argumenta pro tuendo comercio. Mensium suppressio.

Primum argumentum a *mensium suppressione* repetitur. Aiunt enim, non intelligi, cur illi adeo certe, ac illico post conceptionem, primo iam mense, in feminis supprimantur, nisi vterus in placentam suam sanguinem dimittat *l*). In quo equidem argumento confiteor me multa desiderare. Multae enim sunt mulieres, quae nunquam menstruo fluori patent, et tamen saluae et incolumes viuunt, concipiunt, sanos et robustos fetus pariunt, qualia permulta apud obseruatores occurrunt exempla et testimonia *m*). Sic, vt hoc vtar, omnis femellarum turba apud Tarpugas in Brasilia per totum vitae decursum non menstruari legitur *n*). Quae si vera sunt, vt esse debent, quia vel ipsae rusticae idem experiuntur, sequitur, vt haec suppressio nihil roboris vel praesidii ad confirmandam contrariam sententiam adferat. Nam tunc quaerendum fuisset, quomodo fetus fuerit nutritus

i) BACKER in Medical. Transf. T. 2. p. 314.

k) VAN SWIETEN Comm. in Aph. Boerh. T. V. edit. Hildburg. p. 9.

l) HALLERVS Elem. Physiol. T. VIII. p. 248.

m) FERNELIVS Pathol. L. VI. c. 26. p. 2. p. 197. HILD. obseru. Cent. V. p. 428. ANT. EVERHARD in nouo hom. brutique exortu p. 124.

n) GVALT. CHARLETON de causis catam. c. 4. p. 39.

tus, cum talis sanguis menstruus nunquam affluerit. Sed largi simus. Concedamus, adhuc valde dubitari posse, num omnes isthac in regione menstruis caruerint, et tamen fecundatae sint? perrara etiam esse ista exempla, quae corpus a naturae legibus deflexisse ostendunt; id tamen hinc conficitur, sanguine menstruo non adeo opus esse ad fetum sustinendum. Quin multa exempla mulierum prostant, quae sub ipsa grauiditate fluorem menstruum sunt passae o), saluo tamen fetu: id quod contingere non posset, si sanguis maternus eo transportaretur. Multo minus ista mensium suppressio grauidis tot tamque graua mala pareret, et ob redundantiam sanguinis abortum efficeret p), si sanguis ad quandam vitae fetus usum adhiberetur. Sin vero aduersariis sic argumentari placet, aequè nobis quaerere liceat, cur menstrua in ipsis lactantibus feminis supprimantur, in quarum utero nullus embryo delitescit? Quod si etiam in hoc contigit casu, consequens est, ut menstruorum suppressionem, tanquam argumentum commercii, quod inter matrem et fetum sanguinis circulatione fiat, certum et indubitatum, nequaquam adhibere possimus, maxime cum posthaec demonstrare annitar, fetum non per sanguinem, sed potius per lac nutriri. Suppressio vero menstruorum sub grauiditate exinde oritur, quod per adhaerentem placentam oscula vasorum obstruantur, ideoque menses amplius non possint emitti. Cuius rei finis est, partim ut lac ex eo sanguine fecernatur, partim ut uterus, qui intus est vasculosus, sensim distendatur, atque perparua cavitās, qualis in non grauidis esse solet, sic dilatetur sensim, ut fetus cum secundinis et aqua, intra membranas collecta, contineri possit q); quare etiam fetus semper fouetur, et calore incrementum eius promouetur r).

C 3

§. XIII.

o) PETER DIONIS *von der Erzeugung etc.* B. 2. C. XII. p. 226. v. G.

p) SWIETENIVS l. c. T. IV. p. 461.

q) SWIETENIVS l. c. p. 455.

r) RICKMANN *von der Unwahrheit des Versehens*, p. 88.

Haemorrhagiae.

Alterum aduersariorum praesidium est *haemorrhagia uteri*, ex placentae resolutione, praecipue in abortu *s*), et exinde concludunt, adfuisse quandam vasorum coniunctionem. Sed plus colligunt, ac par est. Nam talis haemorrhagia non oritur, nisi vtero laeso, e. g. si vehementior ictus uteri grauidi, lapsus grauior, quo uterus valde concutitur, vel vulneratio eius praecessit, aut si vasa uteri nimis sunt laxa, aut si secundae per vim ac violentiam quandam fuerunt auulsae, aut si copia humorum vel prauus habitus corporis subest, interdum etiam vlcus in vtero aut vicina parte vasa erodit *t*). Omnibus his aliisque causis uterus, incredibile, quantum laeditur, et sic haemorrhagia non ex auulsione placentae, sed ab ipsa uteri laesione oritur, ideoque abortus illius laesionis est effectus, non causa. Item affirmant, per matris vulnera fetum exsanguem reddi *u*). Nam puerpera ex lapsu sanguinem omnem perdiderat vnaque fetus *v*): id quod fieri posse negant, nisi communicatio sanguinis inter matrem et fetum adsit. Sed huic argumento iterum repugnat experimentum cum cane factum, cui mox catulos editurae, venis apertis, sanguis omnis ita effluxerat, ut mortem ipsam obierit; at dimidia post mortem hora, catuli in vtero viui et sanguine pleni fuerunt reperti *w*). Immo quotidie videmus, si, relicta in vtero placenta, funiculum umbilici discindimus, non, nisi duas vel tres in placenta contentas sanguinis uncias tum effluere, postea autem totam haemor-

s) HALLERS *erster Unris* §. 391. p. 491.

t) VOGEL de morbis cognof. et curand. §. 303.

u) HALLER Element. Physiol. T. VIII. p. 248.

v) Nou. Eph. Nat. Curios. Vol. I. Obseru. 165.

w) MERY in Hist. Acad. reg. scient. vid. Act. erud. 1719. mens. August. p. 342.

haemorrhagiam sponte cessare α). Ex qua observatione satis efficitur, sanguinis connexionem talem, qualem aduersarii adferunt, non adesse.

§. XV.

Experimenta per iniectiones.

Tertia aduersariorum probatio a COVERO repetitur, qui mercurium, in arterias matris impulsam, in venas placentae iniecit. Sic NORTHWICK ab repletis vasis uteri vidit etiam chorii vasa repleta, et placentam ipsam ruberrimam. *Perill.* de HALLER ceram in cellulosa telam, qualis chorion est, impulit. ALBINUS arterias serpentine uteri sanguine plenas inuenit, ut pro lubitu eum in placentam usque pelleret γ). Examinanti mihi ista experimenta et conferenti cum illis, de quibus supra egeram, cum comico exclamandum videtur δ):

Fecistis probe:

Incertior sum multo, quam dudum.

Vtraque enim experimenta a summis viris fuerunt instituta, qui certe nec fallere voluerunt, cum viri probi essent, nec facile falli potuerunt, cum ab anatome non rudes iudicandi essent. Hinc cum propria experientia desit, quae sententia amplexanda sit, benevoli lectoris iudicio relinquamus. Tamen quum tam multa a nobis supra enarrata extent argumenta, quae probabiliter ostendunt, nullam talem connexionem adesse, sententia ROEDERERI nobis prae ceteris arridet. Nam inter omnes constat, si res eo deueniunt, ut in utramque partem experimenta agantur, veritas semper obscura et ambigua manere debet; id quod controuersia de sensibilitate partium satis superque docet, cum HALLERVS, HEVERMANNVS, Ill. ZIMMERMANN, alique Viri Cl. ostenderunt, ligamenta, tendines

α) ROEDERER *Abhandl. v. Muttermählern* p. 61. no. 5. BLONDEL l. c. p. 101.

γ) HALLER *Element. Physiol. T. VIII.* p. 250.

δ) TERENT. *Phorm. Act. 2. Sc. 4. v. 19.*

rel. ad partes insensiles pertinere, alii Viri Cl. vt VAN DOEVERN, KRAVSE, HAEN cet. hoc negarunt, experimentis in vtramque partem allatis: Nonne idem forsân et in hac nostra contingit materia? Sed et alii quaestioni hic adhuc locus est, vtrum scilicet celeberrimi viri telam placentae cellulosa tantum impleuerint? Testante enim ROEDERERO *a*), BIDLOO vasorum coniunctionem auguratus est, non autem in ipso corpore humano demonstraui. NORTHWICK quidem narrat, se telam cellulosa placentaë cera replese, at vero et candide profitetur, se per vasa abdominis in vasa vmbilici nihil iniicere potuisse. Etiam si vero per contraria euinceretur experimenta, vasa sanguinea ex vtero in placenta transire, omnis tamen horum vasorum vsus in eo modo consistere posset, vt placentaë inseruirent nutritioni, quemadmodum omnes corporis nostri partes talibus gaudent vasis sanguineis, vnde nutritionem accipiunt; et talia forte illa sunt, quae a Cl. Viris fuere iniecta. Ceterum lubentissime fateor, me, quae huius communicationis vtilitas sit, nondum perspicere, quia mihi saltem vero simillimum est, fetum in vtero per lac nutriri, non per sanguinem, ideoque nec per hunc mutari posse corporis habitum, de quo in sequenti §. pluribus exponetur.

§. XVI.

Argumenta, quae a priori probant, fetum per lac nutriri.

Mouent me, vt sententiam de *nutritione fetus per lac* verissimam putem, argumenta quaedam non proletaria. Nam primum lac aptissimum ad fetum nutriendum est alimentum; id quod ea, quae post partum fiunt, quotidie ostendunt. Deinde per similitudinem, quam vulgo analogiam nominant, id assumere possumus, quia quilibet homo chylo nutritur; quidni et illud in fetu similiter accidat? Si assumas, fetum
potius

a) l. c. p. 60. no. 4.

potius per sanguinem nutrirī, consequens esset, ut illud per sanguinem menstruum efficiatur. Quod si concesseris, quaerere etiam licet, cur natura animalibus *b)*, quae absque tali profluio impraegnantur suosque fetus nutriunt, melius consuluerit, quam hominibus? Deinde si nutritio inde penderet, omnes grauidae mulieres, more solito menstruantes, nunquam viuos edere possent partus, propter detractionem materiae nutritiae; id quod quotidianae experientiae repugnat. Nam citra sanitatis vel vitae dispendium istae feminae sanos enituntur fetus *c)*. Porro experientia confirmatur, mulieres non paucas, quibus parce menses profluunt, ad vncias scilicet tres vel quatuor, fetus nihilominus praegrandes et robustissimos in lucem edere *d)*; quod fieri neutiquam posset, si ex tantilla sanguinis copia tam magna fetus moles spatio nouimestri deberet nutrirī. Testimonium magni SWIENTENII meam confirmat sententiam, qui se plures embryones examinasse ait, vna cum membranis et placenta excussos, nec tamen in ipso embryonis corpore, nec in membranis, nec in placenta, ruborem aliquem potuisse detegere *e)*. Et certe si rem rite consideramus, sanguis maternus multo viscidior est, quam ut ad fetus nutritionem aptus esse possit. Tali enim transfusione fetus multo magis periret, quam adulti, in quibus experimentum transfusionis, cum vitae discrimine fuit institutum *f)*. Quibus rite perpensis, concludere licet, sanguinem maternum potius hunc usum praestare, ut ab illo lac et reliqui tenuiores humores, nutriendo embryoni apti, secernantur. Quae sententia rursus eo confirmatur, quod menstrua supprimuntur in lactantibus, in quibus sanguis manifeste ad augendam lactis secretionem impen-

b) SCHVRIG Embryol. Sect. I. C. I. p. 6.

c) HENR. SNELLE Delineat. Theor. mechan. P. 2. p. 112.

d) EVERHARD. l. c. p. 125.

e) l. c. p. 455.

f) RICKMANN l. c. p. 93. seq.

D

impenditur; in puerperis vero purgamenta partus imminuuntur, simul atque lac in mammas penetrat. Nec minus nostrae opinioni fauet mira vteri ac mammarum consensio, qua si vna pars patitur, altera simul afficitur. Sed haec de argumentis a priori, ut aiunt, dixisse sufficiat. Iam progrediamur ad ea, quae a posteriori repetuntur.

§. XVII.

Argumenta, quae a posteriori ad nostram sententiam confirmandam valent.

Primum *cotyledonum* exemplum in ruminantibus eiusmodi quid suadere videtur, in quibus manifestum est, inter matrem et fetum non sanguinis, sed lactis esse commercium *g*). Huc etiam faciunt testimonia Cl. virorum, qui in placenta recentis superficie *materiam lacteam* viderunt et vasa lactea in placenta papillis reperiunt *h*). Id quod etiam confirmat RICKMANNVS, vsus exemplo medici Gröningensis, nomine BRIEL, qui in secundis verum lac coagulatum ostenderat *i*). Chylum etiam ab pressa placenta stillasse narrat VAN HORN *k*). Neque minus hanc meam sententiam firmam reddit observatio, qua *mammillae recens natorum infantum* lacte seroso ita turgent, ut si non tempestive ac rite exprimantur, indurentur, inflammentur ac suppurent *l*). Porro si exempla infantum absque funiculo umbilici natorum vera sunt *m*), certe nemo dubitabit, fetum per liquores lymphaticos, e. gr. liquorem amnii, nutriri posse, absque ullo sanguinis ope. Via vero et ratio, qua mihi hanc

g) HALLER Element. Physl. T. VIII. p. 241.

h) VIEVSSENS post Verheyen, p. 40. DEIDIER Anat. raison. p. 413.

i) l. c. p. 96.

k) Praelect. p. 38.

l) RICKMANN l. c.

m) M. N. C. Dec. I. An. 3. Obseru. 169. p. 325. Et Decad. II. An. 7. Obs. 209. p. 392.

hanc nutritionem cogito, haec est. Ex ouulo foecundato tenuia proueniunt filamenta, ad fundum vteri adhaerescencia, suntque verisimiliter vasa lactea, quae nutrimentum insugunt; post haec placenta nascitur, cuius connexio cum vtero per foueas et elationes extra omnem dubitationis aleam posita est, et sic minutissima vteri ac placentae vascula inter se concresecunt. Maxima autem pars sanguinis vel succi lactei ex arteriis vteri in placentae transsudat cellulas, et per oscula in ramos inhalantes placentae, sanguis fetus autem ope arteriarum vmbilicalium ad placentam defertur, et per venam propriam reuehitur. Per has circuitus leges nouus chylus cum sanguine miscetur, et fetus rite nutritur n). Ceterum nostrum non est, litem physiologorum, de commercio matris et fetus per sanguinem et de fetus nutritione dirimere. Satis nobis est ostendisse, aduersarios vehementer falli, dum pro certo ac firmo assumunt, fetum ac matrem inter se iungi per sanguinis in orbem fluorem; ideoque nec inde repetendas esse naeuorum origines. Nam alia adhuc nobis supersunt argumenta, quibus efficitur, posito ac concesso etiam tali commercio, imaginariam matris ideam tales effectus nunquam edere posse.

§. XVIII.

Argumenta contraria, quae euincunt, ideam imaginariam per sanguinem propagari haud posse.

Res externae duplici modo nostros sensus feriunt, vel immediate, e. g. in tactu et olfactu, vel mediate, dum per materiam quandam intermediam propagantur, e. g. in visu et auditu. Hoc autem negotium peragi non potest, nisi ope neruorum, in quos res externa ita agit, vt succus eorum ad cerebrum deferatur; cuius peculiare quoddam punctum quilibet neruus ita afficit, vt ex perceptione inde nata anima praesentiam corporis agentis et qualitates animaduertat.

D 2

Ex

n) RICKMANN l. c. p. 94. BLONDEL l. c. p. 104.

Ex his colligitur, analogiae prorsus repugnare, sensationes per sanguinem sine nervis propagari posse. Deinde, fac, vasa matris cum fetus vasis esse arctissime coniuncta; fac, inordinatum sanguinis materni motum ab adfectu quodam rei inopinatae vel foedae excitari; fac denique, sanguinem per placentam in fetum aut nimis celeriter, aut nimis lente propelli, nunquam tamen inde licet intelligere, quomodo inordinatus ille motus in eadem corporis parte potius, quam mater tetigit, efficax sit, quam in vlla alia. Maternus enim sanguis maxime in cor fetus defertur, exinde eadem vi eodemque impetu in omnes eius partes, ibi operaturus, vbi minimum resistitur o). Porro impetus sanguinis materni frangi ac quasi sisti debet in placenta, antequam fetum attingat. Quid? quod vel ipsa longitudinē funiculi umbilici incitatus sanguinis motus reprimitur eiusque directio mutatur ita, vt sanguis omnem vim nocendi amittat, cum temperato motu nunc vltius progrediatur. Porro nulla natura ratione praedita in sanguine residet, quae membra vel discernere pro lubitu, vel secundum phantasiae vim mutare possit p). Casu ergo haec cutis deformitas fieri debuit; hinc profecto mirum est, quod in mero casu omnia ad leges fictas accidunt. Si assumimus, phantasia per sanguinem propagari posse, tunc etiam fatendum est, circuitum sanguinis animi imperio esse subiectum. Sed hoc affirmare, esset perridiculum, vt iam supra ostendimus q), ideoque ex his etiam MALEBRANCHII sententiae confutatio prono sequitur alueo.

§. XVIII.

MALEBRANCHII Hypothesis.

MALEBRANCHIUS, summus ille philosophus, docuit, fetum intime connexum cum matre esse, partim per nervos, partim

o) HALLER Element. Physiol. T. VIII. p. 129.

p) BLONDELL I. c. p. 99.

q) Physic. Briefe von der Einbild. Kraft recus. in 3. merckwird. Abhandl. etc. Argent. 1756. p. 378.

partim per sanguinis circulum, eaque connexionione effici, ut etiam fetus, quae mater viderit, oculis percipiat s). Ad confirmandam sententiam exemplum adfert iuuenis, cui omnia ossa fracta fuerint, sola vi phantasiae maternae, quia mater reum quendam crucifragio plecti viderat, et explanationem huius phaenomeni tali modo tradit t). Singulos ictus, quibus ille miser fuisset affectus, phantasiam matris vehementer affectisse, et per consensum cerebrum fetus etiam fuisse affectum, etiam fibras materni cerebri vehementer concussas. Quae, quia satis essent validae ad resistendum, immunes mansissent damno, fibras contra cerebrum fetus propter debilitatem succi neruei impetum non sustinuisse, ideoque, destructis iis, fetum mente fuisse captum. Porro inter tam horribilem aspectum spiritus animales incredibili pernicitate ad easdem matris partes ex consensione latos fuisse, maxime ad ossa; sed haec satis firma frangi non potuisse, ideoque potius ossa fetus. Ex his ergo argumentis Vir Clariss. concludit, omnes naeuos ex eadem ratione esse explicandos, atque mulieribus auctor suaeque est, ut in quolibet terrore occultas fricent partes, ut nempe naeuus ibidem prodeat, in facie autem nullo modo.

§. XX.

Ad istam hypothesein animaduerfiones.

Multa sunt, quae hanc hypothesein amplecti non sinunt. Primo fetum quidem in vtero esse inclusum, et per humores matris nutriri, facile concedimus; at vero fetus cum matre non vnum corpus constituit. Animus matris nequiquam fetus corpus, prouti lubitum fuerit, dirigere potest. Embryoni suus est animus, et tantum eo fine cum vtero connectitur, ut nutrimentum attrahat. Propterea non assumere possumus, matrem a fetu cerni, vel cogitationes matris cum

D 3

fetu

s) Von der Wahrheit p. 227. V. G.

t) l. c. p. 232. seq.

fetu communicari, quia defunt nerui, cogitationum matris ad fetum perferendarum administri. Ergo tantum via per vasa sanguinea superest, sed ne per illa quidem, vt supra ostendimus, idea imaginaria propagari potest. Nemo vero profecto prudens affirmare aulit, cerebrum fetus simile esse cerebro matris. Nam summa imbecillitas omnium facultatum animi, quam in infantibus animaduertimus, satis superque ostendit, maximam cerebri diuersitatem inter adultum hominem et infantem debere intercedere. Quae si datur, consequitur, vt etiam alia adsit dispositio succi neruei, et sic ipsi spiritus animales, si forte a matre in fetus peruenirent cerebrum, omnem directionem et impressionem amitterent. Quin ex ista hypothefi parum proficimus. Fac enim, fibras materni corporis ad quasdam ideas certo in loco affici, et secundum illas ideas deferri per corpus quosdam appositos spiritus, quid inde? Mater concutitur, non mutatur, et infans mutatur tamen? Ideone infans, quamdiu in vtero matris est, eisdem motus easdemque ideas habet? Hic Rhodus, hic saltato. Demus tamen; sed vnde ossa infantis franguntur, non matris? Dicit, ossa affici a percussione et horrore; sed hic effectus est, non causa, nec patet, quare matris ossa non frangantur, quae longe duriora, adeoque magis fragilia sunt? quare talis naeuus non appareat potius in matre, quam in fetu? Ergo ex hoc commento causa tantae mutationis nondum est ouicta u). Ex his satis superque elucet, hypothefin de effectu phantasiae maternae minime esse firmam, et omni exceptione maiorem. Sunt tamen alia dubia, quae ab Cl. Aduersariis nostrae sententiae obiici solent, nostrique est, haec candide perconsere.

§. XXI.

Similitudo parentum.

Similitudine parentum vtuntur aduersarii ad nostram sententiam refellendam, rati, eam per phantasiam solam effici.

Haec

u) BOERHAVE praelect. de morbis neru. p. 465.

Haec hypothesis longe est antiquissima. Nam HELIODORVS narrat, Aethiopiae reginam, PERSIDEM, ANDROMEDAE imaginem saepius aspexisse, eo praecipue tempore, quo ex amplexibus mariti ingrauidata esset, vt nempe similem sobolem procrearet. Idem SORANVS medicus de DYONYSIO, Siciliae tyranno, refert, qui cum foedus aspectu homo esset, ne similem sui pareret vxor, eadem vsus industria est, affirmante S. AVGVSTINO *v*). Tale quid etiam narrat OPPIANVS de Lacedaemoniis, penes quos moris sit, vxoribus praegnantibus ob oculos statuere splendidas formas eorum scilicet adolescentum, qui olim inter homines emicuerunt, et sic efficere, vt formosos pueros pariant *w*). Quin EMPEDOCLES eidem illi opinioni fuit addictus, cum statueret, imaginatione mulieris inter concipiendum formari fetum talem posse, qualis esset res vel imago, quae menti obuersaretur. Saepe enim imagines et statuae a mulieribus dicuntur adamatae, similisque earum proles in lucem edita, attestante PLVTARCHO *x*). A quorum partibus etiam GALENVS *y*) stat, ob lepidam historiam, quam de quodam deformi et opibus potenti, et qui vellet formosum procreare puerum, narrat. Is depinxit sibi in lato ligno elegantem alium puellum, curauitque, vt mulier inter coeundum illam picturam diligenter inspiceret. Haec autem defixis intuen oculis, et, vt ita dicam, totam illuc mentem aduertens, infantem non patri, sed picto puello similem peperit. Huic opinioni etiam assentit C. PLINIVS SECVNDVS *z*) et EBN. SINA *a*). Prae ceteris liceat nobis SCHENCKIVM *b*) allegare, alia proferentem. *Imaginationis*

v) L. 5. aduers. IVLIAN.

w) Cynegeticon L. I. v. 357.

x) De Placit. philos. L. V. c. XII. Vers. GVIL. XYLANDRI Franc. 1620.

y) In Libro de Theriaca ad PISON. Edit. CHARTER. T. XIII. C. II. p. 946.

z) Nat. Hist. L. VII. C. XII. p. 110. Edit. FROBEN.

a) Fen. 2. L. I. Doct. 2. C. 14. p. 68. Edit. Basil. 1556.

b) In Obseru. Medic. rarior. p. 564.

nis tanta vis est, ut quae sub ipso momento conceptus phantasiae obuersantur, in fetum elaborentur. Cum enim is sexus lascivius sit et ludibundus, atque oculos in obuia quaeque continenter defigat, fit, ut naturalis facultas, quae operi formando perficiendoque insit, eo cogitationes dirigat, atque ascititiam formam infanti inducat. Sic observatum est nostra et auorum memoria, cum CAROLVS V. ex Hispania in Belgium instructissima classe esset delatus, mulieres, quae passim gestabant utero, ex crebro Hispanorum contuitu infantes edidisse, illi nationi undique assimiles, non quidem triobolares, sed spectatae probitatis atque incorruptae pudicitiae matronas. Ecquis fanti mulierculae talia non credat?

§. XXII.

Animaduersiones ad hanc theoriam.

Ego vero in partes tantorum virorum transire non possum. Nam experientia quotidiana constat, quam pronae ad venerem sint mulieres, et quanta voluptate perfundantur ob sensibilitatem genitalium inter coeundum. Sic omnes spiritus animales ad naturalia quasi confluunt. Omnis phantasiae vis sensu, non aliis rebus est occupata. Mens soli rei venereae intenta, praeterea nox vel lux exigua, nec non seiunctio a rebus externis, efficit, ut desit occasio rei alienae imaginem effingendi, vel tale quid cogitandi, ex quo magnum desiderium, aut terror, vel alia perturbatio sequi possit. Et si etiam metus, dum vetitis fruuntur voluptatibus, mulieres paullum possit afficere, tamen callide omnia ita disponere norunt, ut voluptate perfecta fruantur. Porro boni illi viri vim aliquam imaginationis stru-ctricem defendant necesse est, quae autem, ut supra dixi, nuspiam est, et si reuera esset, tamen anima matris ubi in contemplatione externae rei est occupata, spiritus animales in cerebro residerent, in partibus genitalibus vero vel admodum parci, vel nulli forent, ergo nulla veneris cupiditas, nullus stimulus, tuncque vehementer dubito, an femina concipiat.

eipiat. Quin si phantasia similitudinis est effectrix, quidni non semper id efficit? Cur experientia quotidiana satis abundeque contrarium declarat? Multae mulieres infantes pariunt, auis et proavis similes, quos nunquam viderunt, similiterque castiores sultanae, inter tot horridos nigritas commorantes, pulcherrimos albosque pueros c). Quo certe exemplo satis euincitur, phantasiam matris nihil ad similitudinem conferre. Ex his ergo concludo, similitudinem pendere ab diuersa euolutione per solum semen viri, et infantes ab eodem, cui maxime similes sunt, etiam videri procreatos. Quare vt dicam aperte, quae sentiam, omnis illa fabula de similitudine, per phantasiam effecta, callidarum femellarum inuentum est, vt eo melius fallant incautos credulosque maritos, qui Lucretias se socias tori habere putant, Agrippinas praeter spem atque fraudem inueniunt. At vero medici, cum viderent, hanc opinionem paci atque concordiae coniugum multum fauere, forte argumenta quaedam in medium attulerunt, vt verè gratiosi viderentur. Hinc facile praeuideo, praeiudicatam illam de viribus phantasiae in sexu sequiori opinionem eradicatum nunquam iri, ideoque et mulierum amores semper in saluo fore. Nam (fatebor enim) tota doctrina est incerta, et plures dantur infantes matri similiores, quam patri. Vnde vero hoc eueniat, equidem iam definire non ausim. Dauus sum, non Oedipus. Item si quae vxores maritos cornutos velint, haud raro artificium IULIAE, filiae AVGVSTI, imitantur; quae etsi multos habuerat amatores, tamen semper infantes peperit, marito similes. Vetito enim concubitu non fruebatur, donec a marito gruuidam se esse senserat d).

§. XXIII.

c) HALLER Element. Phys. T. VIII. p. 131.

d) VENETTE von der Erzeugung, p. 480.

§. XXIII.

*Argumentum a grauioribus animi motibus sumtum
refellitur.*

Cl. KRAVSE, quem inter huius doctrinae propugnatores non vltimum esse omnes sciunt, contendit *e*), animi perturbationes momento citius per omnes corporis humani partes propagari; quidni etiam, inquit, per vehementem phantasiae maternae vim tales naeui effici possint? Fac igitur, animi commotiones magnas in corpore turbas excitare posse, nonne hoc nervis potissimum debetur, quia sine his nulla animae potestas est agendi? Sunt vero in funiculo nulli, ergo nec corpusculum fetus temere mutari potest: Id quod ex antegressis satis liquet. Porro obiicit vir Cl. *f*), vehementes animi motus inueteratas obstructions viscerum et vasorum coalitum in corpore adulti hominis resoluisse: ergo etiam facillime idem in corpore fetus tenerrimo contingere debere. Sed primo mirum profecto est, cur nulla pars materni corporis mutetur? deinde impetus per animi perturbationes exortus, etiamsi in fetum deferatur, valde est debilitatus, ideoque tam incredibiles conuersiones excitare nequit; tandem vellem equidem scire, quid sit, quod pars altera prae altera vehementer immutetur, cum tamen impulsio eadem sit. Et tunc adhuc dubium est, quare animi motus in infantibus recens natis tales non producant naeuos, etiamsi eadem teneritudo, eadem partium constitutio iis insit, maxima autem rerum nocentium vis circumstet.

§. XXIII.

Aliae meditationes, nostrae sententiae fauentes.

Neque vero hic subsistamus, cum plura supersint defendendae doctrinae praesidia. Compertum habemus, con-

ceptio-

e) l. c. §. 38.

f) l. c. §. 39.

ceptionem sine vlla animi voluntate contingere; nam per-
multae sunt honestae mulieres, quae ardentissimis precibus
prolem exoptant, et medicos identidem hortantur, vt vota
rata esse iubeant, (quasi vero hoc sit penes medicos, vt
votis satisfiat) contra aliae concipiunt inopinato et inuitae.
Deinde non licet mulieribus, vel pueros, vel puellas pro
lubitu procreare, etiamsi impense cupiant. Haec vero fieri
deberent, si vis phantasiae tanta esset, quantam aduersa-
rii existimant ff). Porro per experientiam confirmatur
quotidianam, nonnunquam naeuos diuersissimis rebus
similes reperiri, etsi mulieres, omni etiam attentio-
ne adhibita, nullum casum, tanquam causam eiusmodi
vitii, in memoriam reuocare possunt, immo saepissime
in iis reperiuntur partibus, quae mulieres vestibus operiunt,
ideoque nec manu tangi possunt. ROEDERER g) vidit, qui
figuram cerasi cet. habebant sine aliqua antegressa fortiori
imaginaria idea. Sic etiam RICKMANNVS h) ait, se infan-
tem vidisse, qui in collo naeuum crinitum cuti muris non
absimilem haberet, mater vero interrogata respondit, se
nullum murem sub grauiditate vidisse, nunquam de tali ani-
malculo cogitasse, nunquam terrore percussam esse. Si ergo
naeui sine his oriri possunt, iure exinde concludimus,
tales procreari non ab phantasiae maternae vi, sed a qua-
cunque re alia. Animi contentiones, etiamsi vehementissi-
mas, nullos produxisse naeuos, tametsi grauida valde fuerit
affecta, et de futuro in corpore infantis vitio sollicita, innu-
merae prostant obseruationes. RICKMANNVS i) mulieris
grauidae meminit, quae in concione sacra diligenter ad-
ipexerat aliam, ingenti naeuo in facie notatam. Quo foe-
do aspectu incredibiliter perterrita, huius vitii obliuisci
plane

E 2

ff) BLONDEL l. c. p. 64.

g) l. c. p. 77.

h) l. c. p. 58.

i) l. c. p. 46.

plane non poterat, et semper hac de re fabulabatur. Aliquot hebdomadibus post rursus templum frequentavit, ac, eadem visa muliere, ita animo perculsa est, ut non amplius aedes sacras adire auderet. Tandem peperit, mirum dictu! infantem pulcrum, in quo nullum naevi vestigium deprehendebatur. ROEDERER *k)* narrat, se multas vidisse mulieres variis rebus inopinato visis valde perterritas, sine vlla fetus noxa vel labe. Quaedam mulier, viso homine convulsionibus infestato, tota tremuit, de fetu, quippe quem credebatur convulsionibus fore obnoxium, valde sollicita. Sed res aliter cecidit. CL. PLENCK *l)* etiam notabile affert exemplum. *Obstetricaui, inquit, illustrem mulierem, cui mus vivus ex arca, quam subito aperiebat, in mammam insiliit, prae terrore animo fere linguebat, atque a tertio graviditatis mense cum tota familia vehementer naevum murinum in infante timuit; praedixi nil timendum esse, et praeter omnium opinionem pulchram, omnique naevo carentem enixa est puellam.* Quare si impulsio talis accidere potest, neque vero fetus inde notatur, sequitur, ut nec imaginatio pro fabricatrice naevorum sit habenda. Ad huius argumenti vim infringendam CL. obiicit KRAVSIUS *m)*, non esse necessarium, ut semper idem effectus, ex vna eademque proveniat causa; nec adeo quemvis concubitus secundum esse et fulmina saepe bruta. Cui exceptioni ita respondemus. Res circumstantes saepissime eventum variare solent, hinc causam eandem non semper idem sequitur effectus. Ideoque per congressum primum ovulo fecundato, et uteri orificio clauso, insequentibus congressibus secundi non erunt; et si fulmen per electricam quandam machinam aut aliis artificiiis tecto fuerit derivatum, vel non satis materiae habeat, tunc etiam nullum exoriri potest incendium. Sed alia res est in hac nostra quaestione, quam ita diiudicandam esse censeo. Vna eademque causa, positis iisdem rebus circumstantibus, semper vnum eandemque producere

k) l. c. p. 78.

l) De morbis cutaneis p. 34.

m) l. c. §. 8.

ducere debet effectum. Cum ergo ut ex allegatis exemplis patet, vehemens terror et valida imaginaria idea corpus percussit, neque vero naeuus est secutus, iure meritoque possumus concludere, aduersarios causam certam existimare, quae causa non est, eaque de re ne phantasia maternam quidem naeuos generare posse.

§. XXV.

Continuatio.

Pessime profecto hominibus consultum foret, si phantasia materna talia miracula efficere posset. Tunc in toto terrarum orbe hominum naeuis foedatorum innumera multitudo existeret, quum nulla datur mulier, quae non sub grauiditate ista mala perpeffa sit. At vero, experientia teste atque magistra, naeui, qui aliquam similitudinem cum figura visae rei habere putantur, sunt rarissimiⁿ). Quin aduersarii inter se coniungunt, quae vna consistere nequeunt, dum imaginationem maternam duobus contrariis affectibus, vnum eundemque producere effectum posse contendunt, e. g. infans alter naeuum conchae similem in corpore habet, cuius ratio subest, quod mater grauida conchas vehementer appetebat, alter vero infans simili est notatus naeuo, quem inde narrant ortum fuisse, quia mater a conchis abhorruerit. Praeterea perlubenter equidem confiteor, animi motus, v. c. iram, terrorem, desperationem rel. incredibilem vim corpori inferre omnemque machinam destruere posse; illud vero plane incomprehensibile esse videtur, quomodo suaues animi affectiones naeuum in fetu gignere possint, v. c. Consideratio gratae cuiusdam imaginis. Nam mutatio, quae exinde in succo nerueo et sanguine ipso oriri solet, tam est exigua, ut nullo modo tantam in fetus corpore conuersionem excitare queat. Denique plantarum exempla, in quibus absque terrore, sine vlla phantasiae vi, perinde copiosissima monstra subnascuntur, colorum varietates,

E 3

ⁿ) BLONDEL l. c. p. 40. et PLATTNER Anthropol. p. 183.

tates, poma grauida, poma foliis coronata, flores mutatis flaminibus rel. contrariam sententiam dubiam reddunt. His enarratis, facile est ad perspicendum, argumenta aduersariorum a priori sumpta nihil comprobare posse. Quare etiam magnus BOERHAVIUS *o*) aperte ac candide fatetur, se modum effectus ideae imaginariae plane ignorare, ideoque statuit, melius esse in facti veritate consistere, quam temere fingendo naturam tollere. Et SWIETENIVS *p*), item KRÜGERVS *q*), existimant, cum multae de hac re ab auctoribus fide dignissimis allegatae sint obseruationes, neque vires naturae satis explicitae atque perspectae, ideo facta negare simpliciter haud licere. Igitur nunc nostrum est, haec obseruationes perlustrare, et fidem probabilitatemque diiudicare; quod difficile ac arduum opus in secundo capite pro viribus aggrediar.

CAPVT II.
OBSERVATIONVM HISTORICARVM
EXAMEN.

§. XXVI.

Introitus.

Cogitanti mihi innumerum historiarum et obseruationum multitudinem, quibus aduersarii cum e plebe, tum e docta familia, sententiam de naeuorum ortu corroborare student, horret profecto mens, atque capilli stupent. Neque temere. Nam ferrea prorsum opus esse videtur diligentia et incredibili labore, ad perlegendas omnes istas lepidas historiolas, et maximo volumine, si velimus eas omnino omnes huc transcribere, et fere illud poetae huc accommodes:

Promptius

o) BOERHAVE De morbis neruorum p. 467.

p) SWIETENIVS Comment. T. III. p. 406.

q) *Naturlehre* P. II. p. 816.

*Promptius expediam, quot amauerit Hippia moechos,
Quot Themison aegros autumnno occiderit uno,*

quam quae hoc de argumento dicta vel scripta prius sunt, colligere ac diiudicare. Deinde tam multiplex ac diuersa horum factorum natura est, vt diuinum ingenium requiri videatur ad perspiciendam satis eorum vim ac indolem. Qua de caussa ne ista commenta prorsus praeteriisse iudicer, sufficiat partim generalioribus quibusdam argumentis probabilitatem historicam talium factorum impugnare, partim quaedam specialia exempla quam diligentissime peruestigare, vt intelligat optimus quisque et a partium studio alienissimus, quid recte de his sentiendum sit.

§. XXVII.

Contrariae observationes omnem fere historicam probabilitatem excedunt.

Supra multis offendimus, per neruos solos animi imperia propagari in omne corpus, illos vero nec in placenta, nec in funiculo esse, ergo nec hac via transferri matris ideam vlllo modo posse. Item commercium per circulum sanguinis valde esse dubium, neque etiamsi adesset, vquam eiusmodi naeuum procreare posse. Cum ergo nullus modus talis propagationis demonstrari potest, tota cadat probabilitas historica neesse est. Quis enim credat SALMUTHO r) narranti, feminam per fellationem a viro initam in ventriculo concepisse infantem, et per vomitum reiecisse? Nam talis conceptionis modus cogitari non potest, quia nec ouula ibidem latent, nec ventriculus sine quadam fermentatione vel, si mauis, destructione vllam carnem retinet, multo minus, quod idem auctor narrat, grauidam pestilentia decumbentem, ex appositu ranarum puellam enixam esse, cuius minor digitus dextrae ranam repraesentaret. Nam etiam

r.) Cent. I. Obseru. Med. 95. p. 57. et Cent. III. Obs. 94. p. 156.

etiam hic nullus modus formationis talis per phantasia[m] mente comprehendendi vel excogitari potest. Quis, quaeso, fidem adhibeat fabulis de conceptione mulierum sine concubitu s), etsi testimoniis nituntur auctorum, cum hac re nihil falsius sit, et ad velandam illicitam venerem mire valeat? Quis etiamnum ferat succubos et incubos, qui concumbere olim cum mulieribus dicebantur? Etenim ne dantur quidem tales incubi: et quomodo spiritus scilicet cum muliere concumbere possit, etiam nemo perspicit. Hinc egregie fallitur maritus, si fraudem vxoris non subolfacit. Ex quibus consequitur, etiam doctrinam de naevis inter talia commenta pertinere, quia euentus rationi aequae ac experientiae et obseruationi repugnat, dum quaedam corporis partes declinabant sine vlla praegressa materna idea, in aliis vero casibus, vbi talis phantasia antecesserat, nullus tamen naeuus sequebatur, ideoque concludimus, omnes istas narratiunculas, utpote a vero deflectentes, esse perridiculas ac prorsus spernendas.

§. XXVIII.

Multae historiae tantum in traditione vel peruersa facti narratione sunt fundatae.

Fere omnes obseruationes de naevis, ab phantasia matris productis, valde sunt fallaces atque incertae. Nam plerumque tantum ab obstetricibus commemorantur, sine vlla indagatione ac exploratione diligenti, vtrum haec assertio satis fundata sit, nec ne? Semper enim obstetrices talem naeuum ab phantasia fuisse ortum clamitant, neque mater, hac in re ipsa mente et praeiudicio aegra, tali sermoni obloquitur. Vbi infans naeuo praeditus adoleuerit, tunc omnes hunc naeuum adspiciunt, adstupent, admirantur, incredibili cum loquacitate innumera exempla de mirifica phantasiae vi narrant, et sic haec pestifera praeiudicii potestas mentibus omnium

s) Cf. Lib. *Lucina sine Concubitu*, Lips. 1768. et III. GRVNER Diss. de *Caus. Impotent.* §. 10. p. 22. seq.

omnium imprimatur, vt quiduis potius, quam hanc naeuorum originem sibi extorqueri patiantur, de quo lepide RICKMANNVS t). Plebeculae ac mulierculis errorem lymphaticum libenter ignoscere licet, medicis vero, qui rei caussas cognoscere poterant, nullo modo, praesertim cum fere omnia facta ita narrant, vt lector credere possit, vitium illud iam sub grauiditate fuisse factum, et post partum euentum facto respondisse. Sed nihil tali relatione est fallacius. Nam reuera naeui ab aliis caussis fuerunt producti, quos autum praecudicium ab quadam re visibili ac tangibili deriuauit, et fama mirifice auxit. Exemplo nobis sit factum a BOERHAVIO u) allegatum. *Vidi dominam, inquit, quae grauida in horto petebat fructum mori pulcherrimum, quem videbat in arbore; forde cedit vnus in apicem nasi; mox illa fricat nasum; parit deinde puellam, qua vix pulchrior, sed quae in nasi apice perfecte habebat morum cum acinis adstantibus, qualem pictor melius non posset pingere.* In quo facto narrasse sufficebat, nobilis domina infantem peperit, qui aliquid mori simile in nasi apice habebat; at praestabat omisisse naeui causam et ortum, quia longe alius esse debuit, et praesertim eam adhuc ob causam, quod nulla hypothesis per testimonia comprobari potest.

§. XXIX.

Quaedam historiae superstitiosae sunt et fraudulentae.

Superstitionem omnium praecudiciorum esse fortissimum, inter omnes constat. Per quam hoc loco intelligo opinionem vulgi, qua naturales rerum effectus ex supernaturalibus ac mirificis caussis oriri contendit. Haec (incredibile dictu), semper mirabilia induxit facta, spectra, sagas, fascinationes rel. Quid ergo mirum est, eiusmodi praecudicio captos eruditos credidisse, monstra daemonum arte et vaframento posse gigni, v. c. ex muliere anguem vel
F canem,

t) RICKMANN l. c. p. 84.

u) l. c. p. 462.

canem, eaque diuinam vindictam, bellum, pestilentiam cet. portendere? Exemplo sit AMBROSIVS PARAEVS *uu*), qui narrat a. 1254. Veronae equam, pullum equinum peperisse, cetera quidem equum, sed humana plane facie, et paullo post bellum inter Tuscos et Pisanos exarsisse, quo vniuersa fere Italia conflagraret. Plerumque etiam subest aliqua fraus, quemadmodum in nostra de naevis materia, dum e. g. puella sancto IOANNI baptistae similis *v*), alius diabolo similis natus esse fertur *w*). Etiam historia, quam MALEBRANCHIVS *x*) refert, huc pertinere videtur, vbi infans similis fuerat sancto PIO. Sed valde vereor, ne haec fabula cum ea, quam ROEDERER de puero narrat, simili imagini quae infantem CHRISTVM referebat, ex vno fonte fuerit ortum *y*). Quae enim vis diuorum ac geniorum imagunculis ac statuis insit in similitudinem fetus, equidem non video. Sed multi supersunt IOANNES, auctores, ni fallor, huius similitudinis.

§. XXX.

Multa a peruersa phantasia, vel potius praecipitantia iudicii profecta.

Naeui figuram saepissime fingit vulgi phantasia, quomodo cunque velit, et acriter defendit: cum contra obseruator praeiudicii expers, eundem quandam declinationem ab habitu cutis naturali esse doceat, minime autem similitudinem quandam inter imaginem rei visae et naeuum ipsum inueniat. Fac vero, obseruatores ex praeiudicio fabulam cum hoc conciliare velle, ac defendere, quae vquam dicta vel scripta esse norint; quid, quaeso, fingere non liceret, prouti lubitum fuerit, videre, quae nusquam sint? Naeui ideo

uu) In operibus chirurgicis Francof. 1594. L. 24.

v) BLONDELL l. c. p. 139.

w) ibid. p. 153.

x) l. c. p. 234.

y) loc. cit. p. 75.

ideo et monstra in specie sic dicta vnam eandemque sunt experta fortunam. Nam tam superstitio, quam peruersa phantasia, in quolibet monstro imaginem cuiusdam animantis, daemonis cet. inuenit. ROEDERER 2) puellam quandam vidit, quae in fronte maculam subrubram gerebat, et, vti ferebatur, ortam ex terrore matris ab incendio. Sed ROEDERER nullam similitudinem maculae cum igne obseruare potuit. Qualem ridiculam vero figuram vulgus saepe sibi repraesentet, ostendit luculenter LUDWIGIVS a): *Allatus fuit porcellus mortuus, inquit, cuius caput ex opinione vulgi faciem humanam referebat. Cum autem omnes partes capitis accurate perlustraremus, nemo vestigium aliquod humanae faciei cognouit.* Vnde cognosci poterit, quam ridiculae naeuorum figurae saepissime per phantasiam excogitari soleant, et quam parum testimoniis a similitudine eorum cum quadam re sumtis sit credendum. Nam si in infante talis obseruatur, tunc mater ex praeiudicio vulgari aliquam similitudinem se reperisse putat, et forte sub grauiditate aliquis casus potuerat contingere, quem nunc ad naeui originem explicandam applicant credulae matres credulique medici. Perlubenter enim assentimur, vbi res nostra agitur.

§. XXXI.

Plurima auctorum testimonia tantum in quadam hypothesi firmanda consistunt, ideoque valde incerta sunt.

Tantum fere omnes contrariae opinionis fautores fauent cuidam hypothese, quam solam veram et omni exceptione maiorem esse existimant. Sed haec ipsa, quod ex precaria assumptione phaenomena explicat, fidem observationum plane tollit, certe valde minuit. Amore cuiusdam hypotheseis capti homines omnia praeiudicia defendunt,

F 2

omnes

2) loc. cit. pag. 73.

a) De fallaci iudicio vulgi p. 12.

omnes euentus pro lubitu effingunt vel diftrahunt, et fic ridiculum profecto genus hominum nihil videt, quam quod ad fuffulciendam opinionem praeconceptam valet. Sic STAHLII affeclae vbique garriunt animam et haemorrhoides, more amantium, qui amantiam femper ante oculos habent *b*). Quid hac ex re neceffaria confequutione efficiatur, illico liquet. Alii enim naeuis vtuntur ad probandam vim phantafiae ftructuricem, vti THEOPHRASTVS PARACELSVS: Alii hoc argumentum adhibent ad confirmandam hypothefin, de naturali quadam facultate, operi formandi fetus praepofita *c*): Alii ad ftabiliendam fententiam de poteflate animae corpus ftruendi, v. c. tota fecla Stahlia: Alii ad demonftrandam continuatam harmoniam inter matris animam fuumque corpus, et inter corpus matris ac fetus, quae tamen profecto nufpiam eft *d*). Ex quo hypothefium amore factum eft, vt naeui, tanquam effectus imaginationis, confiderarentur, et quisque eas potiffimum fabulae eligeret, quae fuae doctriinae maxime confentaneae videbantur. In quo quam multa adhuc fuperfint probanda, ex antegreffis patet.

§. XXXII.

Aliae meditationes contra fcriptorum testimonia.

Venerunt tamen quaedam alia in mentem, quae ifta testimonia commentitia fubruere poffint. Primo multa naeuorum exempla allegantur ab SCHENCKIO, HELLWIGIO aliisque obferuatoribus, fed haec fere ex aliorum fide vel rumore fole. Quum autem testimonium veriffimum fit *αὐτόπτων*, et hoc folum nos ad credendum impellat, contra id, quod fama tantum traditum eft, vel ex alio auctore excerptum, quamuis in fe non ftatim irritum fit ac vanum, vnum tamen eft, etiamfi per mille alios fuerit traditum, ac incertum. His enim compilatoribus etiamfi innumerae aliae hiftoriolae eiusdem

b) ZIMMERMAN von der Erfahrung T. I. B. III. C. C. p. 187.

c) SCHENCK I. c. L. IV. p. 564.

d) III. NICOLAI von der Erzeugung p. 207.

dem farinae ab iis enarrentur, nulla fides est adhibenda. Deinde multa de naeui ab HORSTIO memorantur, cuius testimonio obstat nimia eius credulitas et impotentia rite obseruandi, dum nempe contendit e), phaenomenon de dente aureo partim esse naturale, partim praeternaturale, et diuinam prouidentiam talia miracula passim in corporibus hominum edere voluisse ad Christianorum animos contra Turcas excitandos. Tali auctori.

Credat Iudaeus Apella, non ego.

Eadem profecto, nisi maior dementia cepit haud paucos naeuorum patronos, qui in obseruationibus fallaces ex factis deducunt conclusiones, nullo habito respectu rerum circumstantium, morborum maternorum, pressiois, laesionis, partus difficilis, vnice ad phantasiam matris, tanquam ad sacram confugiunt anchoram, cum hac qualitate occulta contenti, quia indagatio ardua et perdifficilis iis esse videbatur. Immo vero testimonia defensorum comparando, inter eos reperi plurimos minutulos medicos, ab omni philosophia et obseruandi arte rudes, at inter aduersarios longe experientissimos et perspicacissimos viros, quorum nominibus optimi quique assurgunt, puta, HALLERVM, BONNETVM, BUFFONIVM, ROEDERERVM, LUDWIGIVM rel. vt dubitare certe de ista naeuorum origine fas sit. Accedit, quod mire inter se dissident mulierculae ceterique naeuorum magistri in finiendo tempore, quo fieri tales possint. Alii enim phantasiam et tactum partis nullo modo nocere infanti aiunt, nisi sub grauiditatis primis quatuor mensibus, sub vltimis vero nequaquam; alii ne vltimos quidem a periculo et foedatione corporis liberare. Qui dum hinc inde disputant, satis superque docent, se de re, quam exploratam cupiunt, nondum conuenisse. Iam placet, tanquam cumuli loco, quasdam speciales historias examini subiicere.

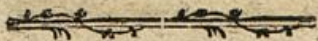
F 3

§. XXXIII.

e) De Dente aureo p. 23. et 48.

§. XXXIII.

Virgulae Iacobi.

Quod pluribus S. S. locis accidit, quibus sua quisque arte ac scientia opiniones vel maxime ridiculas fulcire studuit, id etiam celebrata virgularum, quibus IACOBVS *f)* in rem suam ac commodum vñus esse dicitur, historia Genes. C. XXX. consignata experta est. Etenim haud defuerunt, qui eam, vt mira de vi imaginatonis in fetum fabula veritatis speciem induat, diuinis quippe oraculis munita, male contorquerent. Sed hi homines aequae infelici conamine id egerant, ac alii inepte seduli, qui commenta sua physica aut chemica magno cum strepitu, at impari successu sacris ex litteris repeterent. Nam vt praeteream, totam illam historiam multis adhuc premi difficultatibus, quae attentum quemuis lectorem, qui cum primis v. 40. cum praecedentibus contulerit, non possunt non offendere: nihil plane pro vi imaginationis in fetum inde peti potest praesidii. Explo- dimus quidem cum Ill. MICHAELIS *ff)* BLONDELLI sententiam, vt aegri somnia. Damus, IACOBVM non eam ob causam virgulas decorticasse, vt liquor earum, cum aqua maiori copia mixtus, greges ad coitum exstimulet. Quae RICKMANNI sententia aduersa veluti fronte cum v. 42. pugnat, quippe qui omni sano sensu destituitur, si negare velimus, IACOBVM sibi certo persuasisse, virgulas variegatas fetum quoque variare posse. Ex pacto enim cum LABANE inito non *plures*, sed *variegati* modo agni in dominium IACOBI transierunt. Inde vero non statim concludere *determinate* licet illud, IACOBVM omnem exoptatum virgularum variegatarum effectum in imaginatione ouium, eiusque in fetum vi posuisse. Liquori enim earum cum aqua, quam greges biberent, permixto physicam ipsi fetui varios colores imprimendi vim adscribere poterat. Nec spernenda adeo mihi videtur haecce opinio, certe aequo iure, ac Ill. MICHAELIS, vulgarem sententiam vult expertam, digna est, quae

f) Genes. c. 30.

ff) *Vern. Schrift. P. I. p. 62.*

quae experimentis idcirco instituendis curatius examinetur, quae declararent apertius, an potius ex liquore styracis (haec enim arbor est לבנה vi voc. arab. لبنی) platani et amygdali confectus fetum reddere possit versicolore. Quicquid vero horum sit, nihil tamen ex iis ad substratam materiam colligi potest. Siue enim vim quandam physicam virgulis variegatis tribuerit IACOBVS, siue imaginationem ouium harum conspectu commotam sibi persuaferit varios fetui impressisse colores; nihil tandem amplius inde consequitur, quam id, IACOBVM in ea fuisse opinione. Quod vero MOSES narrationi suae notam non adiecerit censoriam, inde nondum licet colligere, MOSEN IACOBI sententiam auctoritate diuina comprobasse, eamque adeo firmo stare talo. MOSIS enim, cum res gestas litteris tantum consignaret, non erat, hanc IACOBI opinionem vel corrigere, vel confirmare. Quod si igitur IACOBVS errat, non itidem errat MOSES, qui facta tantum recenset, non iudicat. Vnde vero fetus ille variegatus? Poterat varius illè color a speciali directione diuina proficisci; poterat dimanare ex coitu cum variegatis arietibus, quibus somnium IACOBI (Genes. XXXI. v. 10.) hunc effectum expresse tribuit; si modo liqueret, vnde illi venerint, cum greges LABANIS et IACOBI multorum stadiorum interuallis disiuncti pascerentur; poterat denique effici *forſan* a liquore arborum supra dictarum, cum aqua commixto. Quanam autem causa *vere* obtinuerit, cum vniuersa historia multis adhuc difficultatibus laboret, definire vix licet; nec vero vberiore disquisitionem huius loci esse existimo. Satis est docuisse, illum Geneseos locum pro vana imaginationis in fetu opinione non posse adduci g).

§. XXXIII.

- g) Quam nostrum non est, eorum nos adiungere cohorti, qui se sibi solis sapere posse credunt, a se solis proficere, atque scientiae praestantia ceteris longe antistare; nobis publice confitendum est, istam §. ab PRAENOBILISSIMO AC DOCTISSIMO nostro AMICO ac conterraneo, GABLERO, cuius et doctrina in optimis literarum theologicarum studiis, et vitae integritas ea expectant praemia, quae tanta virtutis doctrinaeque documenta sibi vindicant,

§. XXXIII.

IACOBI I. *timiditas et metus gladii.*

MALEBRANCHIVS *gg*) hanc historiam ita refert. Quum regina, MARIA STUART, grauida esset, eius amicum intimum, REZZIVM, vespertino tempore in eius conclavi a quibusdam scotis multiplici vulnere confossum periisse. Hinc valde perterritam postea IACOBVM I. peperisse, qui adeo esset timidus, vt nunquam strictum gladium posset aspicere. Quem igitur timorem phantasiae adscribunt matrinae, tali exemplo ad probandam eius vim in fetum vsi. Consideranti mihi attento animo hanc historiam, videtur potius nostrae, quam aduersariorum sententiae fauere. Nam in hac tragoedia maximus ortus est tumultus, regina maximo correpta terrore, vno verbo, omnes circumstantes res ita comparatae, vt crederes, non vnum, sed plures naeuos, gladium vel vulnera cruenta referentes, et quidem maxime insignes, in corpore IACOBI inueniri debuisse. Et tamen nulla cutis macula, nullus rubor, nulla cicatrix, in toto vsquam fuit corpore. Quare si sub his conditionibus, grauissime afficientibus sensus, phantasia matris nullos potuit excitare naeuos, consequens et consentaneum est, vt nec in aliis casibus, vbi affectus non tam vehemens est, vllos excitet. Quod si verum est, sequitur, vt etiam non, tanquam causa odio habiti gladii, sit considerata, sed potius auersationis causa aliunde quaerenda. Neque minus illud adnotandum est, quod explosionem bombardae manuariae similiter abhorruerit, etsi REZZIVS talibus armis non fuerat interentus. Sed ista regis timiditas partim in quadam debilitate neruorum latuit, partim in educatione et tristi recordatione mortis lugubris, quam pater ac mater obierant. Acce-

cant, fuisse elaboratam. Pro quo singulari amicitiae documento, OPTIME GABLERE, summas TIBI persoluo gratias, et, vt Deus, omnium rerum moderator, TIBI omnia prospere euenire iubeat, pro ea, quae nos intercedit amicitia, ex animo opto.

gg) l. c. p. 241. et DIGBY poudre sympathique p. 213.

Accedit regis animus pacificus, qui saepissime timidis infidet, *ut taceam scriptorum quaeuis fingendi licentiam h).*

§. XXXV.

De infante mutilato.

OLAVS BORRICHIVS i) sequentem narrat historiam. Muliercula quaedam, nomine Gerhardina, quarto gestationis mense aream palatii regii incaute praeambulans, conspicata ad pedem Byrsae egenum, mendicatu viuentem, qui truncam manum suam et pedem mutilum late ostendebat. Cohorruit ita, ut domum reuertens marito tristitiam conceptam significaret, et de frigore dorsi circa os sacrum conquereretur. Prodit iusto tempore misellus infans, et easdem infelicitatis notas manu pedeque, quas in mendico spectauerat mater, in annos vitales secum exportat. Factum hoc comprobat, aduersarios semper illam fallacem committere conclusionem, quam dialectici dicunt, *post hoc, ergo propter hoc*. Cuilibet notum est, absque vlla praegressa imaginaria idea fetus aliqua parte mutilos, et in humano genere, et in animalibus frequenter nasci, sic, ut modo brachia desint, modo aliae partes. Iure igitur meritoque concludere possumus, etiam in hoc fetu tale quid locum habere potuisse, nec opus est ad ignotam et incomprehensibilem quandam vim phantasiae confugere, praesertim cum verissima semper sit philosophorum regula, causam et effectus sibi debere semper esse aequales. Iam vero in narratione nihil indicatur, praeter id, mulierem hoc aspectu fuisse in tristitiam et horrorem coniectam. An talis horror mutilare fetum potuit? Equidem vix putarim. An in secundinis vel in vtero abscissae partes fuerunt inuentae? Scriptor nihil tale refert, neque referre potuit. Fuit igitur, ni fallor, vnica et certissima causa, arteriarum excoecatio et compressio, ita, ut succus alibilis subire amplius non posset.

G

h) BLONDELL. l. c. p. 37. seq. cum quo etiam MAVCLERC loc. cit. p. 244. consentit.

i) In Actis med. et philos. Hafnienf. Obseru. 82.

posset. Quin beatus LUDWIGIVS *k)* similem litteris consignatum reliquit casum, ubi mutilatio ab compressione arteriae orta erat, vnaque addidit candide ac sincere, vulgum etiam voluisse illud phantasiae vindicare, quia mater amputationem brachii in nosocomio conspexerat. RICKMANNVS vero *l)* ex HALLERI descriptione fetus bicipitis casum allegat, ubi matrona hominem viderat, vno pede mutilum. In somno phantasia hanc imaginem rursus repraesentauit, hinc vehementer perterrita credidit, se mutilatum infantem esse editurum. Sed metus fefellit. Enixa est enim infantem omnibus artubus integrum. Recte igitur concludere possumus, si in hoc casu fetus illae laevis in lucem prodierit, etiam illud in aliis casibus aliunde repetendum esse, non ab imaginatione.

§. XXXVI.

Fetus acephalus.

Dux Albanus iusserat trecentos ciues simul Antwerpiae trucidare. Honestam mulierem grauidam libido incescit traegediam spectandi, sed viso spectaculo, doloribus partus illico correpta, peperit infantem capite truncatum, quod nec repertum fuit in secundis *m)*. Historiam veram esse, lubenter concedo, etsi non desunt, quae regeri possint, sed ab imaginatione caput fuisse amputatum, id nego ac pernego, quippe haec nullo alio modo, quam per aliquam vim corpoream agere potest. Ponamus etiam, sanguinem et spiritus animales, cum carnifex iussa ducis perpetraret, maxime fuisse perturbatos; tamen mehercle nunquam eam in fetum habebunt vim atque potestatem, vt truncus pes vel brachium mutilum nascatur. Deinde deficit sectio et indagatio partium accuratior; ergo adhuc semper superest aliqua dubitatio, vtrum inde ortum sit, an aliunde. Tandem plane concipi

k) De fallaci iudicio p. II.

l) Loc. cit. p. 135.

m) BOERHAVE praelect. De morb. neru. p. 463.

cipi nequit, quomodo per solam phantasiā eodem momento, quo ceteri rei capite deminuti sunt, caput fetus fuerit amputatum, eodem tempore etiam partus euenerit, et tamen nuspiam caput, ne in secundinis quidem, fuerit inuentum. Nam assumas licet, in eo momento non solum fuisse amputatum, sed etiam in nihilum redactum, peruelim viam doceas, qua hoc fieri potuerit. Itaque potius statuendum est, hunc fetum inter monstrorum genus esse numerandum, quae certe sententia mihi probabilis redditur, quod tales fetus acephali etiam absque praegressa phantasiae vi fuerunt nati.

§. XXXVII.

MALEBRANCHII *historia de iuueni, omnibus membris fracto.*

MALEBRANCHIVS n) sic narrat. *Septem vel octo abhinc annis, Parisiis in nosocomio, dicto DES INCURABLES, iuuenis erat ab ortu mente captus, omnibusque fractus membris, quibus frangi solent rei. Per viginti pene annos in hoc statu vixit. Non pauci illum viderunt, et ipsa defuncta regina illud nosocomium hac de re inuiserat. Huius infortunii haec fuit causa: nempe cum eius mater reum aliquem breui crucifragio sublatum iri accepisset, supplicii testis oculata esse voluit. Singuli ictus, quibus ille miser afficiebatur, phantasiā matris vehementer percellabant, et infans posthac in lucem editus, easdem corporis partes, quas reus, distractas habuit. Haecenus MALEBRANCHIVS. Non pauca sunt, quae lepidam illam fabulam, valde reddunt dubiam. Nam tota historia videtur eodem modo fuisse excogitata, quo illa, cuius LUDWIGIVS mentionem fecit, quippe mater vt homines ad misericordiam et stipem perduceret, peregre huiusmodi affirmabat factum. Porro MALEBRANCHIVS nuspiam dicit, se fuisse testem oculatum, ideoque praesumitur tantum hanc historiam per famam accepisse, hinc fides merito suspecta est. Fac vero, ipsum philosophum*

G 2

n) Loc. cit. p. 232.

phum oculis suis haec percepisse, tamen observatoris ingeniosi commentum hoc fuisse, dudum MARCOT *o*) ostendit. Quin etiam animaduertendum est, in singularibus ac miris casibus omnes res circumstantes diligenter perquiri debere, nisi falli velis. Sed hic manca est historia. Ignoramus enim, quae fuerit constitutio materni corporis, utrum lue fuerit infecta venerea? an partus extiterit difficilis? an haec narratio ab obstetrice ad velandam culpam fuerit excogitata? Equis enim nostrum tam excello ac diuino ingenio est, ut perspiciat viam et rationem, qua omnia fetus ossa ab phantasia matris potuerint frangi? MALEBRANCHIUS ipse modum talis actionis satis explicare non potuit, ut alio loco satis ostendimus. Quare cum in talibus casibus semper firma et immutabilis sit philosophorum regula, rem obscuram non per aequae obscuram esse explicandam, virtuti imaginationis profecto parum tribuimus. Nam mille causae cogitari possunt, a quibus tale infortunium profectum erat. Sic a tumore cartilaginum nimio talis deformitas orta est *p*). A lue venerea ossa fuisse fracta suspicatus est Perill. DE BUFFON *q*) et Ill. NICOLAI *r*) ipse, qui alias se strenuum propugnatorem contrariae opinionis demonstravit, tamen hunc casum a constrictione uteri deriuat. Sed omnium optime, ut mihi videtur, beatus HALLERVS *s*) monet, si quid veri in eo fuerit casu, valde esse probabile, eius fetus epiphyse abscessisse, id quod facillime fieri possit, cum nec in adultis rara sint talia exempla. Ex his rationibus parum fidei tali historiae tribuas.

§. XXXVIII.

o) Mem. de l'Acad. de sciences 1716.

p) Phil. Transact. no. 430.

q) Hist. Nat. T. II. p. 404.

r) Von der Erzeugung, no. 48.

s) Elem. Physiol. T. VIII. p. 140.

Agmen claudat Cl. TODE ^{t)}, qui sequentem obseruationem ad confirmationem aduersae sententiae attulit. *Virgo 37. annorum summa nervosi generis sensibilitate et mobilitate praedita, nunquam non valetudinaria, et aromatario quodam nupta, non multo post conceperat, graviditate tamen infirmum corporis statum et mentis irritabilitatem vix mutante. Dimidium graviditatis terminum iamiam erat emensura, quum hemicrania nervosa sibi familiarissima solito vehementius corripiebatur. Cruciatum ut leniret, sororem natu minorem rogavit, ut utraque manu applicata dolentem partem fortiter premeret, ex pathemate immemor, alteram puellae palmam herpete esse infectam. Hemicrania strenue pressa, depulsa, singularem et satis ingratum pruritus senium in fronte superstitem, percepit gravida. Faciem in speculo contemplata nascentisque herpetis foedum ruborem, multa lauendulae aqua infectionem, quam suspisabatur, detergere sicque principio ob stare sategit. Neque tamen hoc impedivit, quo minus intra biduum perfectus herpes purpurei coloris, conspicuam frontis partem superciliis intermediam occupans, ambitum numeri aurei aequans, sese declaraverit. Partu enixo, in infante ceterum sano, detestabilis herpetis imago in eodem se exhibuit loco. Hanc obseruationem prae ceteris, tanquam maxime commendabilem pro aduersa hypothese, ideoque monimento, quod aere perennius sit, honorandam esse putem; dum conscripta est a tali viro, qui pro diuino, quo praeditus vult videri, ingenio noua semper molitur, atque mira dicendi vi, suauitate, urbanitate ^{u)}, eructat. Sed tam pravae, quod dolendum, indolis sum, ut auctoritati nullius cedam, omnium minime Cl. TODE, quem verbosum quidem et loquacem saepissime deprehendi, vere ac solide doctum autem nunquam. Liceat ergo publice dicere, quae hac de obseruatione sentiam.*

G 3

Et

^{t)} Societ. Med. Hafniens. Collect. Vol. I. Obs. XIII. p. 95.

^{u)} Exempla eius urbanitatis in egregio, si Dis placet, tractatu, *vom Tripper*, in omnibus plagulis reperiuntur, ut in hac historia morbi vitia grammatica.

Et quidni? cum ipse vir clariss. dicat, quicquid in buccam venerit. Nescio enim, annon Viri Cl. studium nouaturiendi et cupiditas aliis Viris Cl. obloquendi facultatem rite obseruandi obtulerit, vt omnes res circumstantes non satis perpenderet, et fallacem illam conclusionem, quam saepius commemorauimus, commiserit, *post hoc, ergo propter hoc*, sine vlla mentione, istane mulier tunc morbum sororis timuerit, nec ne. Deinde vir Cl. affirmat, etiamsi aspectu huius herpetis perterrita non esset, tamen infantis herpetem ab imaginaria idea fuisse ortam. Quod si ita se habet, potuit per consensum neruorum solum hoc effici; sed tunc Cl. *rode*, magnus quoque, vt sperare licet, anatomicus, cum sibi omnium rerum scientia prae ceteris quam maxime excellere videri velit, debuisset et illum consensum neruorum in placenta et funiculo, item consensum sanguinis demonstrare; id quod nunquam efficere poterit. Ego vero mirarer, quare in tali casu vir clar. ad quandam qualitatem occultam confugiat, et rem obscuram per aequae obscuram explicet, nisi dudum nossem, bonum hunc virum dixisse ac scripisse multa, quae nec intellexit vnquam, nec credidit, animi laxandi forsan vel risus mouendi causa. Quod vt nunc etiam faciat, equidem perlubenter concedo ac iubeo. Ex istis vero exemplis, quae passim adduxi, satis superque patet, quam parum roboris ac virium in sententiam aduersariorum ex talibus redundet fabulis, nec opus est, id pluribus persequi, quod cum angustia voluminis, tum festinatio ea finiendi, quae exorsus sum, prohibet. Quare coronidis loco in sequenti capite hypothesein Hallerianam de naevis candide ac diligenter exponemus.

CAPVT III.

IN QVO NOSTRA SENTENTIA EXPONITVR.

§. XXXIX.

Praecipuorum scriptorum enumeratio.

Quum in antecedentibus aduersariorum argumenta satis superque fuerint confutata; restat, vt nostram exponamus
hypo-

hypotheseſin, qua non per ideam quandam imaginariam, ſed per longe alias cauſſas naeuos produci oſtendemus. Sed antequam opus ipſam aggrediamur, lubitum eſt, nomina et ſcripta praecipuorum defenſorum, quorum nobis copia facta eſt, praemittere, ne hac in re partibus ſcribentis deſuiſſe videamur. Sunt vero potiores IACOB. RUEFF *v*), NIC. VENETTE *w*), MARCOT *x*), IAC. BLONDEL *y*), HALLERVS *z*), IO. GEORG. ROEDERER *a*), BERCHER *b*), ASTRVC *c*), BVFFONIVS *d*), DVVERNEY *e*), MAVPERTVIS *f*), BONNETVS *g*), LVDWIG *h*), RICKMANN *i*), LEVRET *k*), ERNEST. PLATTNER *l*), GEORG. CHRIST. ARNOLD *m*), PETR. CAMPER *n*) cet.

§. XXXX.

- v*) De conceptu et generat. hominis, Tiguri 1554.
- w*) Von der Erzeugung, Lipſ. 1711. p. 456.
- x*) Mem. de l'Acad. de ſciences 1716. ſub fine.
- y*) Abhandl. über die Einbild. Kraft recuſ. in 3. merckw. Abhandl. Argent. 1756. In eadem Collectione etiam reperiuntur *Physical. Briefe von der Einbildungskraft*, in quibus etiam noſtra defenditur ſententia.
- z*) In Annot. ad Praeleſt. BOERH. T. V. P. 2. p. 520. ſeq. et in Element. Phyſ. T. VIII. p. 17. ſeq.
- a*) In Abhandlung von Muttermählern der Krauſ. Preiſſchrift beygedruckt, Lipſ. 1758.
- b*) in Theſi. Ergo non datur imag. maternae in fetum actio? Pariſ. 1741.
- c*) Traité des Tumeurs p. 421.
- d*) Hiſt. Nat. T. II. p. 400.
- e*) Aët. Petropol. T. V. p. 255.
- f*) Venus phyſique T. I. p. 88.
- g*) Betracht. über die organiſ. Körper T. II. p. 283.
- h*) De fallaci iudicio.
- i*) Von der Unwahrheit des Verſehens. Conſer etiam Briefe an verheyraethete Frauenzimmer, aus dem Engliſchen, Lipſ. 1768.
- k*) Von der Geburths-Hülfe T. II. p. 27.
- l*) Anthropologie p. 132. ſeq.
- m*) Gedancken über die Zuläſſigkeit der Meinung, die Mutter würrke durch die Einbildungskraft, Lipſ. 1775.
- n*) Betracht. über einige Gegenſtände der Geburt und Erziehung der Kinder T. II. p. 8. Lipſ. 1776.

Fabrica primigenia aliena, et scriptorum recensio, qui talem vel affirmarunt, vel negarunt.

In explicanda monstrorum origine eruditi nostris temporibus in duas transierunt partes; quorum alii statuebant, monstra per accidens oriri, eaque theoria utique est antiquissima, quippe iam EMPEDOCLES *o*) abundantiam vel defectum seminis, tanquam causam monstrorum, assumsit, et STRATO physicus ex additione vel diminutione, vel transpositione, vel inflammatione partium deriuauit. Alii autem id fieri, dum matrix flatibus illapsis peruertitur, et monstra gigni, quando semina in utero coalescunt; id quod affirmavit DEMOCRITVS *p*). At vero bina oua confracta partus bipites efficere docuerunt HARVEI *q*), *Ill. NICOLAI r*), MARCOT *s*), cet. Causas, quae casu fortuito fetum mutant, multi alii Cl. Viri scripserunt, quorum nomina apud HALLERVM *t*) leguntur. Potissimum autem LVD. LEMERY *u*) et Cl. CAR. BONNETVS *v*) huic sententiae vim et potestatem quandam addiderunt. Primus PETR. SYLVANVS REGIS *w*) praeter ea monstra, quae per accidens deformata fuerunt, demonstrauit dari posse, quibus a primis initiis fabrica fuerit insolita, et valde immutata. Hanc sententiam magni anatomici post haec defendendam susceperunt, puta, IOSEPH. GVISCARD DVVERNEY *x*), ALEX. LITRE *y*), IO. MERY *z*), IO. BENIGNVS

o) PLVTARCH. De Placitis Philos. L. V. C. VIII.

p) Apud ARISTOTEL. Gener. Anim. L. IV. c. 24.

q) Generat. Animal. Exercit. 24.

r) Von den Missgeburten no. 23.

s) Mem. de l'Acad. 1716.

t) De monstris L. II. p. 132. recus. in oper. min. T. III.

u) Mem. de l'Acad. 1724. 1738. 1742.

v) Organ. Körper, T. II. p. 308. seq.

w) Physique T. VIII. P. I. p. 29.

x) Mem. de l'Acad. 1706.

y) Ib. 1701.

z) Ibid. 1716.

NIGNVS WINSLOW *a*), prae ceteris autem Perill. HALLERVS *b*), nuperrime ARNOLDVS *c*), qui omnia monstra ex tali fabrica primigenia deriuanda censuit, ratus, deum ita voluisse, ne inter res creatas adesset vna eademque forma.

§. XXXXI.

Argumenta pro fabrica aliena primigenia.

Cogitanti mihi visa et effectus conceptionis atque formationis fetus, non licet non cum magno HALLERO consentire ac affirmare, nullam fieri posse *epigenesin*. Nam certo credimus, nullam vim, nisi quae sapientia regatur, materiem ita efformare ac effingere posse, vt bruta ea materies in ossa, musculos, viscera rel. transeat, certoque ordine haec omnia inter se coagmententur. Qua de re cum cogito sapientissimam fibrarum, membranarum, ligamentorum, nervorum, arteriarum et venarum constructionem, earumque aptas inter se conspirationes *d*), tunc mihi systema *euolutionis* quam maxime probabile redditur. Eam enim fabricam creator ipse, cui nihil est difficile, struxit, et ad praeuisos fines brutam materiem quam sapientissime ordinauit, priusquam vis mascula accesserat. Ex quibus concludimus, si monstra aliena quidem a sueta fabrica, apte tamen ad vitam humanam comparata, suisque musculis, neruis et vasis munita in lucem prodeant; hanc monstrosam fabricam non casu accidisse, sed potius praeformatam in ouo materno ante congressum *e*) extitisse. Neque vereor obiectionem,

monstra

a) Ibid. 1733. 34. 40. 42. 43.

b) De monstro bicipite Hanou. 1739. Duor. monst. anat. Gotting. 1742. De fele capite semidu pl. Gott. 1742. De fetu humano sine cerebro, Gott. 1745. De monst. orig. mechanica, Gott. 1745. De monst. stris.

c) loc. cit.

d) BONNET *Organif. Körper T. I. p. 104.*

e) HALLERVS *De monst. p. 131.*

monstra esse res creatas imperfectas, et deum nihil imperfectum creasse. Haec enim aperte falsa est. Nam ista monstra, de quibus nobis sermo est, natura sua imperfecta nullo modo sunt, cum ordo et convenientia partium, quem in illis obseruamus, tantum quaedam ostendant insolita, minime gentium manca. Fetus bicorporeus praeditus vno corde vel duplici, in communi pericardio constituto, omnem meretur attentionem, quia circuitus sanguinis nequaquam effici potuisset, si in quoque fetu separatim a corde fuisset ortus *f*), ideoque luce clarius apparet, talem monstruosam fabricam accomodate ad certos fines fuisse constructam, et minime omnium imperfectam esse appellandam *g*). Porro creator et effector rerum visibilium, cum sit dominus totius naturae, iure gaudet summo, fabricas qualescunque effingendi *h*). Si vero monstra taliter existunt, qualiter demonstrauimus, parum refert, vtrum a primis staminibus monstruosa natura fuerit? an posterior corruptio superuenerit? Malum physicum etiam probe distinguendum est a malo morali; hoc a deo proficisci posse repugnat sanctitati eius, sed illud nullo modo. Ex quo concluditur, argumenta metaphysica, quibus existentia fabricae monstruosae primigeniae negatur, perquam lubrica et infirma esse.

§. XXXXII.

Conclusiunculae ex hac fabrica deducendae.

A nostro scopo alienum est, omnia phaenomena, quae *Perill* HALLERVS ex hac fabrica primigenia mutata deduxit, hoc loco recensere. Sufficiat nostrae confirmandae sententiae gratia quaedam allegasse. Huc pertinet primo *inuersio partium*. Haec inuersio, qua in bene formato corpore dextra omnia sint, quae alias solent esse sinistra, mihi huic fabricae vnice tribuenda esse videtur, in quo etiam

LEME-

f) RICKMANN l. c. p. 108.

g) ARNOLD l. c. p. 33.

h) Ibid. p. 104.

LEMERYVM consentientem habeo, in eo tantum a WINSLOWIC deflectentem, quod huiusmodi homines monstra vocari non debeant *i*). Huc sine dubio est referenda illa admiranda cardianastrophe, cuius HOFFMANNVS mentionem facit *k*); quod phaenomenon ex nostra hypothese melius explicari ac intelligi poterit, quam si ortum fuisse putes, quod femina grauida, dum furi fauces laqueo praefocari debebant, sacerdotem copiose ac effuse de peruerso corde loquentem ac hortantem audierat *l*). Nam HALLERVS *m*) praeclare ac docte ostendit, etsi in germine omnia viscera, membranae, et ipsa ossa mollia sint, tamen nullam causam mechanicam excogitari posse, quae istam inuersionem visceris efficiat. Quin ex hac hypothese causa partium redundantium et superfluarum facillime erit explicanda, v. c. sedigiti, vel qui duos habebant pollices, quemadmodum supra exemplum ex BOERHAVIO allegauimus. Nam si neges, hanc fabricam in germine adfuisse, tunc tibi demonstrandum erit, posse casum absque vlla lege partes cum arteriis, venis ac nervis apte et concinne fabricare, de quo quisque, cui sanum sinciput est, valde dubitat. Neque vero me latet, Cl. BONNETVM *n*) ad euolutionem nimiam eiusmodi supernumerarios digitos retulisse. Sed quia scriptio nostra non in explicanda monstrorum, sed naeuorum natura versatur, nostrum non est, hanc litem dirimere; Id vnum satis est, ostendisse, talia euenta ex longe aliis causis repeti posse ac debere, quam ex imaginatione materna.

§. XXXXIII.

Semen masculinum.

In muliere germen embryonis primaeuum quasi sopitum videtur esse, absque vlla vita et motu animali, nisi semen

H 2

mascu-

i) HALLERVS De monstris L. II. C. VIII. p. 138.

k) FRID. HOFFMANNI Cardianastrophe admiranda, Lips. 1671.

l) Ill. NICOLAI von der Einbildungskraft p. 91.

m) Loc. cit. p. 139.

n) BONNET Betracht. über die Natur, p. 178. V. G.

masculinum accedat. Huius liquoris vis et indoles partim ex succo nerueo mihi repetenda videtur, si spectes miras mutationes, a semine odorifero generato vel sorpto in pubere homine oriundas, partim ex quadam lymphâ, quia bono corporis habitu sunt, qui castitatem sectantur. Ex quo sequitur, ut per istum seminis odorem penetrantem et stimulantem cor fetus longe vehementius stimuletur, et frequentius acriusque saliat, et ita evolutio, ruptis veluti repagulis ac torpore discussa, incipiat. Semini vero vim tantam inesse, satis demonstrant prouentus barbae, pubis, cornuum in iis bestiis, quibus decidua sunt. Germina harum partium procul dubio ante seminis vim stimulatricem adfuerunt, quia nihil, nisi cuius rudimentum intus latuit, prodire potest; ad plenum perfectumque incrementum vero necesse fuit, ut vis seminis accederet. Huic semini, me quidem iudice, similitudo, quae patrem et infantem intercedit, est adscribenda, neque ad imaginariam quandam ideam temere confugiendum; quippe haec communis naturae lex esse videtur, ut quo maior portio et vis seminis masculi sit, eo maior etiam similitudo patris et fetus sit. Porro scimus, semen masculinum aliquas partes in germine mutare posse; id quod exemplo mulae ostenditur, et secundum hypothesein Cl. BONNETI ^{a)}, qua semen masculinum ex iisdem particulis elementariis, quibus germen, compositum esse debet, et partes germinis eadem gaudere relatione cum particulis seminis masculini debent, necesse erit, ut per qualemcunque mutationem in semine masculino etiam mutatio in germinis partibus oriatur, dum per vehementiorem eius stimulum incrementum quarundam partium citatur, et nimia evolutio efficitur, v. c. membranae digitorum intermediae, quales animantium natatiliū sunt, et qualem commilitonem Ill. PRAESES vidit, cui membrana tenuis ad omnium digitorum pedis phalangem secundam extendebatur, unde nulla nascebatur in gradiendo molestia, vel germinis lamellae disrumpuntur, cum nouis embryonis mutationibus. Item ex antedictis satis patet, si semen malae et

•) *Betracht. über die organis. Körper T. I. p. 27.*

et effetae indolis sit, e. g. nimis tenue, aquosum, iners, vel infecundum ac inutilem coitum esse, vel debilissimum infantem progigni. Accedit varia germinis resistentia. Itaque si inest resistentia satis valida, cui superandae fœmen impar est, necesse erit, ut membra diuerse efflorescant. Hac via non partium defectus solum, sed etiam multa alia, quae vulgo phantasiae maternae adscribuntur, probabiliter explicari possunt.

§. XXXXIII.

Coalitus.

Quum insitio duo ramos etiam diuersarum arborum in vnum coniungat, consequens est atque consentaneum, ut secundum euentuum similitudinem easdem mutationes ouorum in vtero defendamus. Nam idem effectus oriatur necesse est, si duo oua vel in ouario, vel in vtero, in superficie se inuicem contingant, et vulnerum curationibus, in quibus non raro cum motus detrimento membra et digiti *coalescunt*, satis abundeque confirmatur, multas animalis corporis partes inter se conferuere posse *p*). Sic ii fetus, qui frontibus se arcte compresserant, nos docent, posse etiam gemellos capitibus confluere *q*). Si ergo tenerrimam embryonis consideramus fabricam, facile perspicimus, corpusculum multis patere iniuriis, et sic facillime duo germina per contactum inter se coniungi posse, ac multas in naeuorum doctrina difficultates tolli.

§. XXXXV.

Aliae causae, quae fetum mutare possunt.

CL. BONNET demonstraui *r*), germen gallinaceum vel non fecundatum crescere: Quod si verum est, valde est verisimile,

H 3

p) HALLERVS l. c. p. 150.

q) Eph. Nat. Curios. Cent. II. Obseru. 172.

r) l. c. T. II. p. 291.

simile, hoc etiam in germine humano contingere debere. Ex quo consequitur, ut illud iam ante conceptionem dispositionem quandam ad quasdam declinationes et vitia assumat, cum multae cogitari possint causae, quae naturalem fabricam mutant, sine ulla imaginationis maternae operatione. Quid? quod multa demum in ipso momento conceptionis evenire debent a compressione vel tensione partium, quae propter obscuram fetus dispositionem facilius cogitari, quam explicari queunt *s*). Si quis porro animo reputat, quam multis infortuniis tenellus fetus sit expositus, a pressione valida arctioris thoracis, nimia saltatione, vectione in rheda, praecipue in asperis viis *t*), immoderato cachinno, sternutatione vel vomitione crebra oriundis, is profecto mecum consentiet, ex hisce causis istas cutis maculas et alias deformitates facillime procreari posse, ab phantasia autem nullo modo. Similiter plaga, quam praegnans mulier accepit, mutare fetus corpus potest, ut olim iam diuinus HIPPOCRATES *u*) monuit. Huc etiam iure meritoque refero concubitus, praecipue sub finem graviditatis, quia per diram compressionem ventris et uteri fetus incredibiliter laedi debet: cuius assertioni testem locupletissimum Cl. KLINKOSCH *v*) adduxisse sufficiat, qui hydrocephalum fetus de reliquo bene formati descripsit, quem feruentior coitus octo ante partum diebus effecerat.

§. XXXXVI.

Pressio.

Multi naevi, qui imaginationis effectus esse perhibentur, me quidem iudice, facillime ab quadam *pressione* repuntur. Etenim per uterum vehementer contractum membra

s) LUDWIG de fallaci iudicio p. 1.

t) RICKMANN l. c. p. 211.

u) De Genit. c. 8. p. 131. T. I. Edit. LIND.

v) De Hydrocephalo fetus rariori, eiusque causa, rec. in Diss. Pragenf. Vol. I. no. 15. p. 236. seq.

bra fetus valide comprimuntur, quare iam olim HIPPOCRATES *w*), parens sanioris medicinae nobilissimus, talem vterum inter causas debilitati fetus recensuit. *Si pueri nati fuerint debiles*, inquit, *uteri ipsi in causa sunt, angustiores, quam oportet, existentes. Si enim non habuerint spaciositatem, in qua fetus nutrirı possint, necesse est, ipsum tenuem fieri, ut forte qui non satis habeat amplum locum ad incrementum capiendum.* Idem efficere potest compressio gemellorum mutua, siquidem ROEDERER *x*) gemellum papyraceae vidit tenuitatis, ab socio ita elisum. Immo vero pressio quaedam, quae matrem laeserat, tales declinationes inducere poterit, puta incuruatio spinæ dorsi, osium pubis arctior commissura, tumores et scirrhi viscerum abdominis, quae spatium vteri angustare possunt, et tali compressione fetus spinam dorsi mire incuruare, vel etiam brachia versus dorsum, et crura versus abdomen reflectere ac detorquere. Quid vero prohibet, quo minus manus infantis ipsæ quasdam sui corpusculi partes ita comprimant, ut valde distendantur et veluti scindantur, v. c. digitus labiis appositus ob vasa compressa nutritionem tollit, labium laedit sine vlla ope imaginationis *y*) cet.

§. XXXXVII.

Distentio et laxitas telæ cellulosaë.

Si vel per aliquam pressionem, vel per nimium humorum aditum tela cellulosa fetus distenditur, tunc magna *laxitas* ac *debilitas* tam membranarum, quam vasorum nasci debet; quippe hæc maiorem sanguinis copiam ad has partes allicit, et stagnationes indeque oriundas maculas rubras parit. Ex his innumera illa desideriorum vestigia omnium optime explicari posse videntur, quibus figura fragi, rubi baccae, mori, cerasi, pruni cet. quasi infixæ et impressæ perhibetur; quæ

w) loc. cit.

x) loc. cit. p. 81.

y) Briefe über die Einbild. Kraft, 14ter Brief.

quae maculae rubrae cum maiori, ac reliqua cutis, gaudeant laxitate, ex hoc perspicere licet, quare tales maculae eo tempore, quo flores yy) erumpunt, magis rubescant; nam per caeli calorem humores incitantur, et in quendam feruntur feruorem, et solito magis expanduntur: id quod etiam sub calore febris ardentis vel cubiculi euenit z). Huc etiam pertinent maculae, secundum vulgarem opinionem ex terrore ab incendio ortae, a Germanis dictae igneae, a Gallis vinosae, quia credunt, tales oriri, si mulier praegnans vehementer vinum appetat rubrum. Sed falso. Etenim ex sanguine congesto vel in venis retento, et per tenuiora cutis velamenta perlucens, istae maculae deriuari debent. Idem sentio de maculis fuscis et nigris. Nam vasis vehementer distensis, omnia fluida exhalant, et particulae terreae in vasis extremis flagnant; unde color fuscus vel niger oritur, qualis in verrucis inesse solet. At vero maculae paullo maiores pellem ceruinam, leporinam reliq. repraesentare putantur. Meminit HALLERVS a) circumforanei pueri, quem mater, a ceruo subito sylua erumpente perterrefacta, sic deturpatum esse aiebat. Vidit portentum HALLERVS, vidit ROEDERER, et praeter cutim fuscam, verrucosam et pilosam latiore per dorsum et latera maculam nihil apparuit. Eadem ratio maculae crinitae est, quam ex fabrica cutis paullo tumidiori explicare ausim, si ob copiosum humorum affluxum ad bulbos pilorum maior pilorum fuit prouentus. Illos vero bulbos per vniuersum corpus distribui, quis est, qui nesciat?

§. XXXXVIII.

Nutritionis defectus.

Si qua germinis pars semini imperuia est, tunc necessaria consecutione efficitur, vt partes aliae lacte crescant, aliae autem

yy) Cf. HELMONT in L. Demens Idea, §. 37. p. 269. Opp.

z) ROEDERER loc. cit. p. 85. RICKMANN l. c. p. 115. seq.

a) Element. Physiol. T. VIII. p. 133.

autem nullo modo, et potius sensim euanescent. Hac via mutilorum ortus explicari poterit sine vlla accessione vis imaginariae *b)*. Altera causa, quare quaedam partes ex *nutritionis defectu* marcescant, vel prorsum pereant, est, si qua arteria, per quam alimentum afferebatur, caeca facta est, qualem casum LUDWIGVS *c)* narrat, ubi arteria brachii, sub bicipite excurrent, inter descendendum ita contrahebatur, ut tandem in extenuatis filamentis dilaberetur, et sic brachium sinistrum ad mediam ferme ossis humeri partem, ob defectum nutritionis deesset. Idem etiam gallinae meminit, cui sinistra ala nulla erat, ita, ut in loco illo, in quo ala trunco adhaeret, cutis vere continuata, nec vllum papillae vestigium appareret. Et licet gallina bene nutrita esset, ii tamen muscoli, qui in pectore et dorso ad alam regendam apppositi erant, contracti et exsucci deprehendebantur, certo mehercule indicio, nutritionis defectu haec orta fuisse. Quare certum mihi est atque persuasum, in iis casibus, in quibus imaginatio effectrix esse perhibetur, si diligens dissectio accessisset, eandem causam detegi potuisse.

§. XXXXVIII.

Graues animi matris motus.

Iam supra (§. II.) satis superque ostendimus, quantas mutationes in corpore *animi motus* vehementiores inducere queant. Quilibet ergo in medicina tyro facile perspicit, si a vehementi terrore vel ira praegnantia nausea, vomitus, tremor, febris vel transpiratio suppressa accadat, illico omnes secretionum et excretionum leges non solum perturbari, sed etiam ipsos humores corrumpi debere. Vnde consequitur, ut humores, nutritioni embryonis destinati, aut cum impetu quodam in membra quaedam ruant, unde vasa distenta et maculae rubrae, aut secretio chyli plane tollatur, ex quo lentus circuitus in vasis fetus fit, et vasa col-

I

lapsa

b) Briefe über die Einbildungskraft, 15ter Brief.

c) LUDWIG I. c. p. 10. et 12.

laspa ulterius augmentum impediunt. Et quidni fucci nutritii per animi motus corrupti ipsum fetus sanguinem contaminent, variosque inducant morbos, certe quaedam cutis vitia? Quidni quaedam accrimonia in fetum transferatur, quae nervos irritando convulsiones excitet, unde vel in utero moritur, vel per omnem vitam aeger est?

§. L.

Morbi fetus in utero.

Permagna naeuorum pars reliquiae sunt *morbi* alicuius praegressi *d)*. Id quod hydrocephalus docet, per quem non solum cerebrum deleri, sed etiam caput ad eximiam extendi magnitudinem potest, item spina bifida, scrophulae, aliique corpore infantis apparentes tumores. Porro ex abundante sanguine et a minori resistentia, ex venis obstructis vel constrictis, omnium maxime ex gelatina subcutanea aliquo congesta *e)* tumor et rubor oriri potest. ROEDERER *f)* infantes vidit, in quibus per hydropem pectoris pulmones plane erant deleti, alios, ubi per spinam bifidam inferior pars spinæ vertebralis erat destructa. Multi etiam herniosi et icterici nascuntur, si vel paullo ante partum, vel sub ipso partu ob pressuram bilis in unam vel alteram partem cutis effusa, maculas sic dictas flauas ingenerat. Dantur etiam infantes, qui propter nimiam matris diarrhoeam vel menses fluxum ita emaciati fuerunt, ut sceletis simillimi esse viderentur. Igitur eodem iure permultos naeuos ab morbis deriuare possum.

§. LI.

Partus difficilis.

Partus difficilis etiam multorum naeuorum parens esse solet, eoque pertinent oculi rigidi, nasus depressus *g)*, labia tumida

d) ROEDERER l. c. p. 83.

e) HALLER l. c. p. 141.

f) loc. cit. p. 83.

g) PLATTNER ANTHROPOL. p. 184.

tumida cet. Saepe mater credidit, se enixam fuisse aethiopem, et hoc euentum ab viso aethiope deriuat; quem tamen effecit ac genuit partus difficilis, vel funiculus, collum infantis arcte comprimens. ROEDERER^{h)} etiam vidit nigros infantes, de quorum origine matres mira et incredibilia multa praedicabant, quos autem attento examine inuenit in vtero mortuos et iam putrefactos, vterum vero omnem cancro corruptum. Immo vero, experientia magistra condoceremur, si sub instante partu caluaria inter peluim valde comprimatur, varias capitis deformationes oriri, quae postea, tanquam imaginationis effectus, considerantur et collaudantur.

§. LII.
Conclusio.

Quum igitur omnes naeui ex causis mere mechanicis repeti ac explicari queant, non ad potestatem quandam phantasiae commentitiam confugiendum, sed eo quam maxime enitendum est, vt ista doctrina, tanquam pestis quaedam, quae nulla capitalior, ex hominum animis eripiat funditusque expellatur. Nam si quando mater infantem fuerit enixa, tali naeuo notatum, tunc anxia et moerens sese accusat, amicae carae tremulaeque matres mortem infantis impensius optant. Ipse infans eiulat, per famem misere exeruciatus, sed dum nutrimenta negantur, breui expirat, cum reipublicae damno ⁱ⁾. Haec ipsa opinio porro sexui sequiori noxam haud leuem affert, cum cuique grauidae nec opinanti talia accidere, et terrorem panicum incutere possint, et grauius animus angi debeat, lentor humorum ex hac affectione in corpore oriri, transpiratio supprimi, appetitus frangi, ex quo facillime morbus, abortus et ipsa mors contingat. Quare mirum debet esse nemini, si nostram sententiam reipublicae salutarem, et ciuium commodis accommodatam, illam vero, quae in fortuitis et fictitiis rebus tota est, molestam et perniciosam esse profiteamur.

I 2

PARS

^{h)} loc. cit. p. 86.

ⁱ⁾ ARNOLD l. c. p. 141.

PARS II.
SEMIOTICE ET THERAPIA
NAEVORVM.

§. LIII.

Introitus.

Cum male fundata sit hypothesis de naevis, per phantasmam matris productis; omnium maxime vana, ridicula et superstitiosa est illorum opinio, qui homini, naevis insignito, varia hinc bona et mala *praesagire* haud erubescunt. Quare etiamsi hanc materiem ad medicorum partes haud pertinere arbitror, tamen et iucunditatis, et complementi gratia visum est, in sequentibus subiicere epitomen eorum, quae MELAMPVS et H. CARDANVS de signis ex naevis litteris consignata reliquerunt, additis nonnullis animaduersionibus.

CAPVT I.
MELAMPODIS ET CARDANI
DE
PRAEDICTIONE EX NAEVIS PLACITA.

§. LIIII.

MELAMPODIS aetas.

De MELAMPODE pauca notabimus *i*). Antiquus auctor esse videtur, quod PTOLOMAEO Regi librum inscripsit. Sed si dicendum, quod res est, orationis genus et verba eum longe recentiora esse ostendunt. Is graece bis, scilicet Romae 1505. 4. et Franc. 1587. 4. a SYLBVRGO editus est. Latine primum apparuit Venetiis 1552. fol. edente NICOLAO

i) Vide, si placet FABRIC. B. Gr. L. I. C. 15. p. 98. seq.

COLAO PETREIO COREGRAEO, et Lutetiae Parisiorum, interprete CLAVDIO MARTINO LANNENDERIO, Doctore Medico Parisiensi, apud THOMAM IOLLY 1658. adiecta H. CARDANI, medici Mediolanensis, Metoposcopia, qua editione equidem sum usus. Ille MELAMPVS physiognomiae operam dans, quae a Graecis etiam Metoposcopia fuit nominata, librum suum sic inscripsit: MELAMPODIS *scriptoris sacri diuinationis ex naevis corporis, ad Regem PTOLEMAEVM.* Cuius tantum fragmentum perexiguum superest, ex quo quia plura addere magnitudo voluminis prohibet, tantum epitomen exhibere lubitum est. Vereor tamen, vt auido lectori satisfaciat.

§. LV.

MELAMPODIS *sententia.*

Debet vero ex MELAMPODIS doctrina, *naeuus in fronte viri, ostendere multorum bonorum dominum, in mulieris vero fronte dominam: Naeuus extra supercilia viri, uxorem bonam et formosam, extra supercilia autem mulieris, cum colore flauo, maritum diuitem et formosum: Naeuus in viri superciliis, infelix matrimonium, quia quinque uxorum maritus futurus sit; idque etiam in muliere locum habiturum; Naeuus in naso viri cum colore flauo, insatiabilem coeundi ardorem et ipsum naeuum in naturalibus; In labiis viri ac mulieris maximum heluonem; In axilla viri et mulieris diuitem atque forma praestantem coniugem; supra cornu nequissimum hominem; at vero in mulieris mammilla, malam et rixosam: In genitalibus intemperantes in re venerea, in genibus viro uxorem diuitem, in dextro genu mulieris probitatem, in sinistro fecunditatem cet.*

§. LV.

H. CARDANI *sententia.*

CARDANVS vt homo vanus et nugarum plenus fuit, ita etiam ridiculus ex habitu corporis et naevis vates extitit; dum in Metoposcopiae Libro XIII. et ultimo sequentia protulit.

tulit. Futurum virum, qui naeuum habet in dextro arietis loco, felicem in bello, extra patriam nobilem et feminarum donis ditatum, mulierem vero in matrimonio secundam atque ingeniosam; naeuum in dextra pectoris parte, utrique sexui polliceri prosperam fortunam in negotiis, vitam longam et optimum finem; in dextra parte cancri situs, post paupertatem diuitias, vitam longam et fortunatam, mulieri haereditates ex consanguineis; Naeuum in dextra parte leonis, alieni boni possessionem, ingenium subtile, bonam memoriam et principum fauorem, feminae vero inimicorum odia et breuem vitam, cui simillimus naeuus in parte dextra ventris, in dextra parte librae principum approbationem et lucrum maximum, quocum conspirat naeuus viro sub testibus, mulierum amores, feminae sub vulua virorum amores portendens; In loco dextro Saturni virum felicem, ingeniosum et diuitem, feminam fortunatam, ingenio subtili praeditam; In loco sinistro arietis viro infortunia belli, extra patriam bonorum spoliationem; feminae infastum matrimonium, filiorum clades, morositatem et rixandi studium; In parte sinistra pectoris sexui utrique calamitates, vitam aerumnis et anxietatibus plenam, et finem vitae funestum. In laeua tauri parte viro rixas et altercationes cum uxore, officium carnificis, sorores meretrices, amissionem bonorum et grauius vulnera; in hypochondrio sinistro viro mortem violentam vel pestilentiam, mulieri mortem in partu; In sinistro geminorum loco testis alterius iacturam, filiorum spem nullam, mulieri duo viros, infortunia, monachorum familiaritatem; At in humero sinistro viro lites, inimicitias et bonorum amissionem, feminae multa miseriarum genera; In situ sinistro librae, viro luxuriam, abominanda carnis delicta, homicidia indeque consequentia supplicia, mulieri rem meretriciam; in viro sub testiculo carceres et miseram mortem, feminae sub vulua immedicabiles morbos, et mortem ex paupertate; In loco sinistro scorpii virum auarum et homicidam, feminam valetudinariam, meretricem, monachorum amicam, natorum interfedricem; In inguine sinistro et pudendis viro tristissimam et breuem vitam, mortemque infamem, mulieri anxietates plurimas et mortem in partu. Neque minus in naeuorum significatu, quoad lineamenta, difertus CARDANVS est, et docet, virum et feminam in parte dextra

dextra frontis naeuum habentem, supra lineam Lunae, fore fortunatum, praecipue in coniugio; In sinistra parte lineae Lunae adulterum, a martis filiis contumeliose habitum, similiter feminam; In parte dextra lineae Martis, virum in matrimonio et militia valde felicem, mulieri autem fortunae bona multa, ab ingenio et successionem consanguineorum; laeua parte eiusdem Lineae Martis virum, proditorem et homicidam, feminam auctorem mortis viri martialis; In parte dextra Lineae Iouis virum heredem domini seu Ecclesiae maximam dignitatem consecuturum, item mulierem: In situ laeua lineae Iouis virum impium, fraudulentum et homicidam, mulierem omni scelerum generi deditam, in frontis laeua parte, inter Iouis et Martis situationem, ad litigia, contentiones et odia marem feminamque pronos, nec non magnam corporis laesionem; In parte laeua frontis, inter situationem Lunae et supercilii, virum feminamque petulantiae ac libidini obnoxios, in senectute paupertate atque miseria perituros; In parte laeua oculi versus tempora virum nefarium homicidam, latronem, turpi violentaque morte periturum, mulierem vero adulteram, cuius vita brevis futura sit et calamitosa; in inferiori et dextra parte, ad luxuriam proclues, et quo propius naribus haereat naeuus, eo procliuiores; inter oculos cum linea, sodomitam, sororum corruptorem et supplicium gladii; Quatuor lineas in fronte cum naeuo versus partem sinistram, latronem; lineam in modum crucis mulierem corruptam, ante et post matrimonium, et duorum maritorum coniugem; denique naeuum versus 2 goma dextrum cum ecclesiasticis commercium et mortem per venena cet. Sed de his commentis ac nugis hactenus. Iam quid sentiendum sit, paucis videamus.

§. LVII.

Animaduerfiones ad istam theoriam, quae astrorum affectionem supponit.

Boni illi viri ad confirmandam lepidam istam theoriam temere adhibent astrorum affectionem, rati, vt ad bonas vberesque segetes colligendas multum intersit nosse, quomodo caelum affectum compositaque sidera sint, ita etiam in coitu et pro-

pro-

procreatione sobolis potissimum attendendum esse, sub qua affectione caeli infans primum spiritum duxerit. Nam cum ad rectam valetudinem decentemque corporis symmetriam, robur et formam necessaria sit sedula astrorum observatio, tum etiam ad optimos mores perquam accomodata, quia singuli planetae, quaelibet zodiaci signa et caeli, vnaquaeque regio singulis humani corporis partibus dominantur. Sed haec iis relinquenda putamus, qui phantasiae ludibriis gaudent; sufficit mihi Dauid, non Oedipo, ex SINIBALDO *k*) allegasse patronos genitalium, nempe *Iouem*, qui regat semen cum sanguine; *Venerem*, quae utriusque sexus naturalia; *Lunam*, quae pudenda muliebria rel. Ex his superstructis opinionibus, tam ad mores hominum, quam etiam ad fata ausi sunt concludere, et inter signa etiam naeuos numerare, quos existimarunt, quosdam esse characteres, a planetis in partibus corporis sub signis, quibus dominantur, exaratos *l*).

§. LVIII.

Sententia de astrorum influxu refellitur.

Attenta consideratione hanc astrologorum opinionem ridiculam et plenam superstitionisprehendimus. Haec hypothesis fere ex Chaldaeorum dimanauit philosophia, qui quendam terrenorum consensum cum caelestibus dari contenderunt, rati, actiones nostras et vitam ipsam pendere ex stellis cum erraticis, tum fixis, humanumque genus multiplici earum cursu regi. Praecipue autem existimarunt, planetas esse causas cuiusque boni et mali, prouti hora natali dispositi fuerunt. Idque fieri adiuuante zodiaco, cuius animalia vel masculina, vel feminina essent et generationes sexus sui adiuuarent. Fuerunt etiam quidam Chaldaei, qui vnamquamque partem humani corporis attribuerunt unicuique signo, cui cum illa intercederet quaedam sympathia, arietem caput nominantes, taurum collum cet. *m*). Sed haec pro-

l) Geneanthropia p. 174.

ll) SINIBALDVS l. c. p. 172.

iii) STANLEY Hist. philosophiae p. 1134.

profecto sunt cerebroforum hominum fatua somnia. Valde enim ridiculum videtur, habere sub ipsis natalibus aliquem characteris praesidem inter sidera, qui libidinis aestum et Veneris pruritum efficiat. Periculosa etiam est sententia, cum sceleratus quisque vitam male actam ab astris repetere sicque se excusare, omnem mentis prauitatem astrorum crudelitati tribuere posset. Nam dum motus animi fere malae fortunae fabri sunt, plerique autem homines prudentia non vtuntur, extraneam causam libentius accersunt, quo magis ius affingere licet, quicquid fuerit libitum. Qua de re haec doctrina, tanquam superstitionis magistra, quae omnia fato subiiciat, est reicienda. Nunc adhuc nobis restat, vt de influxu physico disputemus, praecipue cum nostris temporibus egregius MEADIVS ⁿ⁾ et post eum quidam alii non contemnendi viri de vi solis et lunae in corpus humanum multa disseruerunt. Sed ista planetarum virtus non fieri potest, nisi ope radiorum, planetarum autem radii tantum a sole sunt, nec ex vno planeta ad alterum reflecti facile solent, nisi fortuito; vnde probabile non est, tam debiles radios, casu ad nos peruenientes, tam nobiles effectus edere posse. Quod autem ad MEADIVM attinet, notandum est, eum non nugis operam nauasse, sed vt philosophum decet, armis Neutonianis instructum, pro ista sententia strenue pugnasse. Sed egregia argumenta Ill. ZIMMERMANNI ^{o)} istam opinionem non sinunt amplecti, vel in partes doctissimi Angli transire. Relictis ergo, quae ibi dicuntur, placet potius reliqua argumenta contra ista signa physiognomica ex naevis desumpta prosequi.

§. LVIII.

Praedictio ex naevis regulis artis physiognomicae repugnat.

Consideranti mihi hominem primo secundum principia anthropologica, tanquam e duabus partibus constantem,

K

deinde

ⁿ⁾ MEADIVS von der Herrschaft der Sonne und des Mondes über den menschlichen Körper, v. Opusc.

^{o)} ZIMMERMANN von der Erfahr. T. II. p. 105. seq.

deinde magnam consensionem et relationem harum partium inter se, qualis maxime est animae cum cerebro, cerebri autem tam propter nervos, quam propter vasa rursus cum reliquo corpore; non possum non, quin statim sequens cogitatio mentem subeat, *nullam in nostra machina mutationem oriri posse, nisi simul quidam influxus in statum animae nostrae adsit; et viceversa etiam in omnibus actionibus animae talis adsit influxus in nostram machinam, etsi confiteor, effectus talis influxus plerumque nostrorum sensuum aciem fugere p*). Ex his porro consequitur, *ut quaelibet notabilis et prae ceteris se efferens animi dispositio, cum quodam naturali et inuoluntario charactere, in toto habitu corporis, praecipue autem in vultu, coniuncta sit*. Illae externae notae, tanquam quaedam significatio, considerari merentur, per quam cuilibet spectare licet varios animi motus, eodem expressos modo, quo a corde dimanarunt. Spes, timorem, laetitiam, melancholiam rel. quibusdam signis se ostendere, quotidiana docet experientia. Notum porro est, formae venustatem non tam ex lineamentorum concentu, ex rubore genarum cet. oriri, sed potius notas bonitatis, alacritatis, ingenii et mansuetudinis, pulchritudinis naturam efficere *q*). Hinc iure meritoque concludere possumus, deum fociae vitae auctorem voluisse, ut perturbationes animi in ipsa voce, gestu et potissimum in vultu se efferrent, ideoque homo homini lingua non fallaci et ab omnibus cognita animi sensa significaret. Potissimae autem notae talium motuum in vultu, tanquam nobilissimo cacumine, eminent; nimirum quemadmodum in foro referuntur, et promulgantur omnia, quae in tota ciuitate peraguntur, ita totius quoque animi tumultus ac seditiones in facie relucent. Ut scite proinde dixerit quodam loco princeps humanae facundiae TULLIUS: *Omnis motus animi suum quendam a natura habet vultum, et sonum, et gestum*. Et OVIDIUS:

Heu, quam difficile est, crimen non prodere vultu!

Nunc

p) CL. VLRICH'S *Anleitung zu den philos. Wissenschaft T. II. p. 411.*
q) HOME *Grundsätze der Kritik T. I, C. XV. p. 560.*

Nunc primarias istas notas ex HALLERO ^{r)} adnotemus. Amor, admiratio, agnoscuntur fronte sursum ducta, oculis eleuatis, vnaque palpebris. Occipitalis agit, et palpebrae leuator. Curiositas os simul aperit. Laetitia et risus oculos habent pene clausos, angulum oris sursum ductum, cutim narium corrugatam, os distractum per buccinatorios musculos. In multis hominibus fouea tunc in gena oritur. In fletu et tristi affectu labium inferius detrahitur, ut facies longior videatur; anguli labiorum distrahuntur a triangularibus, oculus clauditur, et pupilla se sub palpebram superiorem recipit. In ira et odio labium inferius super superius eleuatur, frons descendit attractu, et rugis caperatur. Contentus inaequalem habet vultum, ut alter oculus pene claudatur, alter despiciat. In terrore muscoli validissime os et oculos aperiunt, manusque eleuantur.

§. LX.

Continuatio.

Ex his conficitur, principes affectus in vultu residere debere, sed ad illos recte cognoscendos iudicio probe subacto, experientia et usu multo opus esse, nequaquam vero phantasiae ludibriis, quae aciem mentis obtundunt ac hebetant, iudicium infirmant. Praecipue autem ad oculos attendendum est. Praeclare enim CICERO ^{s)}: *Animi imago, inquit, vultus est, indices oculi; Nam haec est una pars corporis, quae quot animi motus sunt, tot significationes et commutationes possit efficere: Oculi enim sunt, quorum tum coniectu, tum hilaritate motum animorum significemus apte. Nam oculos natura nobis, ut equo et leoni setas, caudam, aures ad motus animorum declarandos dedit. Illa autem oculorum vis rursus ex membranarum pelluciditate ac claritate, nec non motione cognoscitur musculorum. Nam ex anatome perspectum habemus, bulbum oculi per quatuor musculos rectos, nempe per superiorem attollentem vel superbum, per inferio-*

K 2

rem,

^{r)} Element. Physiol. T. V. p. 590.

^{s)} In L. III. De Oratore, ni fallor.

rem, deprimentem vel humilem, per externum, abducentem vel indignabundum, per internum adducentem vel bitorium et per binos obliquos varie moueri, ac sic crebriori quadam motione alterutrius musculi oriri debere notam cuiusdam affectus, ita, vt ambitiosum; inuidiosum, bibonem, voluptuarium et amantem aspectu solo detegere possimus. Ex his abunde patet, si musculi, qui sunt alicuius affectus proprii, in aliquo homine frequentius agant, eos ob repetitionem debere inualescere prae reliquis, ideoque etiam eo tempore, vbi animus non perturbatur, tamen principis affectus signum in facie superesse. Quale luculentum exemplum in eruditis profundae meditationis habemus, quorum vultus satis ostendit, quantum vel ipsa repetita cogitatio valeat. Inde enim oritur contractio labiorum et palpebrarum, detractio et diminutio oculorum, magnitudo rugarum in fronte, imago diuini ingenii et profundae meditationis ^t). Ex his etiam elucet, physiognomiam, nisi velimus ludicram ac incertam, potissimum in consideratione talium notarum musculis faciei expressarum consistere; eaque de causa flocci pendendam CARDANI sententiam de naevis esse. Hi enim sunt verae corporis habitus declinationes, nec ad structuram musculi pertinent, quibus etiam nec reguntur, nec mutantur, adeoque nec naturam artis physiognomicae constituunt, nec aliquid vere probare possunt.

§. LXI.

Naevi tantum ad fortuita pertinent, ideoque nihil in physiognomia valent.

In diiudicandis moribus hominis hanc physiognomicae primam regulam ante oculos habere debemus, *vt semper spectemus notas essentielles physiognomicas, minime autem accidentales.* Ego vero *essenciales* nomino, quae omnibus insunt hominibus, v. c. musculi faciei, oculi cet. omnes autem alias
inter

^t) PLATTNER Anthropol. p. 242.

inter *accidentales* referendas esse censeo; quo pertinent etiam naevi. Nam si attentā mente in eos inquirimus, eos esse rarissimos, ideoque vix memoratu dignos inuenimus. Porro gignuntur fortuito, per pressionem quandam, partum difficilem, rel. unde, quam parum iis in arte physiognomica sit tribuendum, clare patet, praesertim cum in omni praedictione physiognomica bene attendi debeat, vtrum natia sit, an per morbos producta quaedam deformatio? Experientia enim constat, vehementes dolores, quos calculus vel podagra, vel aliud malum effecerat, incredibile, quantum os immutasse, ac perfectam imaginem quorundam detestabilium affectuum reliquisse, etsi mores hominis integri essent. Qua de re vt non solum naeuos ex arte physiognomica excludendos censeo, sic ceteris signis, a quibusdam bonis viris prolatis, nihil fidei tribuo, v. c. quod, SINIBALDO auctore ^{u)}, aurea caesaries, crines nigri et crassi libidinis indices sint: haec enim casu sic existunt. Idem sentiendum est de naso incauo et ante frontem rotundato, tanquam teste libidinis locuplete; nam per partum difficilem hoc facile oriri poterat. Alii physiognomi ad foveolam in mento quorundam hominum impressam prouocant, et nescio, quid inde praesagire se posse contendunt, quasi vero illa forma non ab concretionē imperfecta symphysis ossis maxillae sit orta. De signis ab auribus desumptis idem iudicato, quia apud Europaeos ista forma fasciis arctioribus vnice debetur, vt alia plura taceam, quae iam multis allegare nec lubet, nec licet.

§. LXII.

CARDANVM *boni physiognomi dotibus non instructum fuisse ostenditur.*

Prima boni physiognomi dos est, vt iudicio acerrimo et optima facultate obseruandi sit praeditus, vnaque cautus,

K 3

ne

^{u)} l. c. p. 165. seq.

ne viuidae phantasiae ludibriis ad falsas repraesentationes deducatur, vel angelos in caelo canere audiat. Etenim hac ratione valde imperfecta et manca signa pro certissimis et omni exceptione maioribus venditabit. In hoc vitium incidit CARDANVS, qui mira magnaeque sapientiae ac stultitiae mistura erat, ingenio fecundo et iudicio per motus animi praecipitato, quo factum est, vt deliro, quam sapienti interdum similior esse videretur. Talis igitur cum esset, multa de se iactauit portenta, insomnia, visa, genios rel. quae capitis sunt, tribus Anticyris digni, aut superstitione ad insaniam redacti, aut splendide et nugaciter mentientis *v*). Quare CARDANO parum fidei tribuimus, dum enarrat sua somnia physiognomica. Deinde requirimus, vt obseruator ab omni arbitraria enunciatione liber sit. Sed contrarium in nostro CARDANO euenit, dum statuit, gigni hominum dispositiones generalibus siderum affectionibus, et vanissimo astrologiae studio ita fuit deditus, vt exinde seruatoris diem natalem, vitam et gestorum narrationem erui posse contenderet; id quod eum de religione suspectum fecit, et atheismi reum *w*). Post nobis id erit notandum, vt in praedictionibus physiognomicis semper physicas notas a moralibus bene distinguamus, neque sic concludamus, iste homo gaudet notis cuiusdam affectus, est ergo etiam adhuc seruus huius affectus. Ex antecedentibus enim satis patere arbitror, signa perturbationum esse duplicia, quorum alia simul cum adfectu adparent, et, eo se remittente, rursus euanescent, alia ob repetitionem crebram tandem prae ceteris enitescunt, et hominis mores produnt. Sic v. c. in infantis facie nullum certum motus animi documentum extat, magis in iuuentute; tunc enim muscoli aliquam firmitatem et impressionem adipiscuntur, vt post haec nullo modo deleri possint, etiamsi temperies moralis fuerit immutata *x*). Quae si mutari potest, oportet nos in iudicando cautos esse, donec quasdam actiones obseruemus, per quas

v) BRVCKER Inst. Hist. Philos. p. 703.

w) BRVCKER loc. cit.

x) HOME l. c. p. 570.

quas certiores facti sumus, hominem talem esse, qualem ex physiognomia iam dudum praesensimus; vnaque ad omnes res circumstantes attendere, quia homines exercitatione et assidua attentione sibi certum quendam habitum acquirere possunt, pro lubitu vultum fingendi, quale quid in hominibus aulicis animaduertitur, et in iis, qui regulam politices, in desperatis casibus serenum vultum ostendendum esse, probe callent, et quia elegans vitae cultus postulat in circulis mentem simulare. Tandem memoratu dignum est, physiognomum talem esse debere, qualem rei dignitas desiderat, i. e. qui absque vilo entusiasmo, per solam aciem iudicii et facultatem dextre obseruandi, experimenta ab hominibus simplicioribus incipiat, et sic per omnes humani generis gradus pergat, donec tandem nihil supersit, quod vel addi, vel demi possit. Tunc ponderando omnia euenta, firma et generalia praemittendo, singularia postponendo, systema physiognomiae conscribat. Hac sola via (crede mihi,) physiognomia venerabilis manebit scientia, nec eius cultus societati hominum aliquod damnum inferet y). Sed haec obiter.

§. LXIII.

De comparatione naeuorum, et eorum mutatione in morbis quaedam.

CARDANVS, vti ex ante dictis patet, statuit, quosdam naeuos, in certa cutis regione efflorescentes, quosdam alios occultos sibi similes portendere. In quo vehementer fallitur, quia plerisque historiis fidem minime esse adhibendam duco. Fac etiam, veritatem huius rei non penitus in dubium vocari posse, magna tamen circumspeditione in diiudicandis his visis opus esse censeo. Nam omnia vel fortuita sunt, vel

y) Multa hic adferri possent, ad confutandum LAVATERI eiusque adseclarum enthusiasmum. Sed et rei dignitas, et argumenti nostri vbertas impediunt, quo minus haec vltius expediam. Vehementer autem doleo, in exarandis hisce meditationibus peregrinam Cl. LICHTENBERGII scriptionem non ad manus fuisse.

vel ex consensu partium contingunt, non vero ex necessitate quadam, in quo quemlibet prudentem mecum consentientem habeo. Ex STAHLII doctrina, etiam quaedam signa ex naevis in morbis sunt enumerata *yy*), v. c. bonum esse, naevos maternos, in quo demumcunque membro infideant, neque figuram, neque colorem mutare: at pessimum, eos decolorari, flavescere, emarcescere, vnaque graua mala aegrum exercere. Sed vereor, vt, nullo respectu aliarum rerum circumstantium habito, ex hoc signo solo pessimum exitum praedicere liceat, etiamsi concedam, in coniunctione aliorum pestiferorum signorum hanc decolorationem summam humorum resolutionem et instans vitae periculum designare posse. Sed pedem hic figamus, in sequenti capite curationem naevorum breuissime exposituri.

CAPVT II. THERAPIA NAEVORVM.

§. LXIII.

Introitus.

Auidissimi cum sint homines, scire remedia, quibus cuncta corporis mala tollantur, non defuerunt, qui de extirpandis iis vitiis ac declinationibus, quae venustatem oris et cutis conspurcant, maximeque naevis, cogitarent. Quae de re naevorum examine theoretico absoluto, nostri est, vt diligenter inquiramus, quatenam remedia potissimum sint idonea ad abstergendas istas maculas. In quo recte efficiendo praecepta therapiae generalis sequemur, primo solliciti de iis remouendis causis, quae talem naeuum procreare possunt, deinde vero ostensuri, quid faciendum sit ad naevos ipsos delendos. Prima igitur indicatio erit: *Vitandae et corrigendae sunt omnes causae, quae naevos gignere possunt; quas igitur causas in suas redigere classes nunc animus est.*

§. LXV.

yy) Confer. Ill. GRVNERI Semiotic. p. 565.

§. LXV.

Varia seminis vitia sunt corrigenda.

Iam supra ostendimus, sola liquoris seminalis optimi virtute embryonis vitam quasi e somno excitari, et plures eius corporis partes laete copioseque euolui. Necesse igitur est, si qualitates bonae huic liquori deficient, vel si nimia pars seminis aduenerit, vel si semen parcius, tenue aut aquosum, aut nimis crassum, aut tenax fuerit, varias declinationes in embryone oriri. Ex his intelligitur, semen si nimis tenue sit, densantia, neruina ac roborantia esse adhibenda; si tenax ac viscidum, victum tenuem sequendum. Inprimis autem ut semen qualitates suas natiuas retineat, voluptatem et crebram venerem vitandam esse, sedulo monemus. Nam ut modica et rara venus iuuat, sic frequens valde eneruat, omnes corporis functiones debilitat, et ob defectum bonae lymphae semen minus idoneum ad euolutionem germinis efficit. Quare in ea opinione sum, ad moderandum nimium coitum, qui in matrimonio contingit, nihil vtilius esse, nihil praestantius, quam quotidianam tori genialis consuetudinem fugere, et prudentissimum illud LYCVRGI institutum obseruare, qui lege sanxit, ne quis sponsus cum sponsa vna dormiret. Neque iniuria. Quantum enim detrimenti viro inferatur, si vxorem qualibet nocte comprimere vel inuitus cogitur, ne cornua in fronte gerat, exinde patet, quod tales viri breui dierum spatio iuuentutis colorem ac decorem amittunt. Quidni eiusmodi viri semen oporteat modicum et aquosum esse, indeque varias declinationes in fetus habitu oriri? Praecipue autem est prouidendum, ne gonorrhoea vel alio malo venereo infecti coniugium ineant, quia cum ipso semine quandam acrimoniam in embryonem transferre, vlcera, maculas et verrucas excitare, ac ossium epiphyses infestare posse videntur.

L

§. LXVI.

§. LXVI.

Abstinencia a coitu post mediam graviditatem.

Antea monuimus, concumbendum raro esse. Ex quo consequitur, ut coniuges circa mediam graviditatem a coitu plane abstineant. Dura profecto lex, sed pernecessaria, nisi velint graues poenas luere. Nam tunc temporis frequenti coitu facile abortus citatur, dolores colici et tormina excitantur, menses intempestiui et haemorrhagiae uteri euocantur, et per vehementem pressionem fetui tales deformitates imprimuntur, quas postea mulierculae naeuos nominant. Haud rarae flebilis euentus obseruationes sunt. Nobis satis est, supra testem idoneum Cl. KLINKOSCH, attulisse.

§. LXVII.

Omnes vehementes animi motus sunt vitandi.

Similiter alio loco ostendimus, quantum damnum vehementes animi motus corpori inferant; hinc omnes causas, unde gigni possint, diligentissime vitandas esse monemus, cum maxime, quia aduersarii statuunt, naeuos oriri, si gruida a vehementi terrore, propter visum inopinatum fuerit correpta. Huic noxae fugiendae sequentem regulam peraccomodatam proponimus. Filiae ita educantur, ut nihil exhorrescant, v. c. vulnera, mures, araneas rel. sed plerasque res, vel vere, vel opinato adpectu foedas, sine ullo metu ferant vel attingant. Nam in omnibus rebus habitudo phantasiae supprimit vim, et sic ab assuetis non fit passio. Quis enim tenebras horreat, quando saepissime per illas peruagatus est?

§. LXVIII.

Thorax est deponendus.

Hoc instrumenti genus priscis temporibus iam usitatum fuisse ex TERENTIO z) constat, qui virgines eodem indutas false ridet:

z) In Ennuch.

Haud

*Haud similis virgo est virginum nostrarum: Quas matres
student*

Demissis humeris esse, vincto pectore, ut graciles fient.

*Si qua est habitior paullo, pugilem esse aiunt: Deducunt
cibum;*

Tametsi bona est natura, reddunt curvatura iunceas.

Thorax arctior omni iure inter causas, quae sexum sequio-
rem in grauiissima mala coniiciunt, refertur, maxime omnium
gravidis damna infert. Nam nerui et muscoli vehementer
comprimuntur, stomachus vero sic coarctatur, ut, dum
versus externa se expandere nequeat, interna viscera com-
primat, vteri molem diminuat, per consequens fetus
augmentum tollat, et multas declinationes in corpore fetus
excitet, quae, sublata hac pessima machina, non orientur.
Sed hac in re surdis narratur fabula, et mulieres pergunt
cataphracta arctiori se iunceas et aegras reddere, tabem
marcoremque citare z).

§. LXVIII.

Deprauatus appetitus est corrigendus.

Appetitum deprauatum in gravidis quandoque absur-
da quaevis desiderare, inter omnes constat; id quod vitium
non tantum in gravidis, sed etiam quandoque in virginibus
cachecticis obseruatur. Quae res nisi sint prorsum absconae
vel nociturae, concedantur. Sed valde prospiciendum est,
ne qua stomacho vis inferatur, et ob tardam concoctionem
malus succus nutritius aduehatur, vnde materia ad varios
morbos, fetum in vtero infestantes, colligatur, et ob particu-
las crudas maculae gignantur. Interdum iuuat clanculum

L 2

nauseo-

zz) GEORG. FRANCUS A FRANCKENAV in Satyra XII. de Gallico
Planchette, p. 213. seq. ZIMMERMANN von der Erfahrung T. II.
p. 548. seq. ROUSSEAU in Emile, Partie 4. p. 244. recus. in
T. VIII. de ses Oeuvres Edit. de Neuchatel 1775. BONNAVD Ab-
handlung von der schädlichen Wirkung der Schnürbrüste, Lips. 1773.

nauseosa et amara cum his, quae vehementer appetunt, commiscere, ut ea auersari et iterum respuere discant.

§. LXX.

Motus corporis nimii sunt vitandi.

Motus corporis moderatus prodest grauidis, praecipue ambulatio, immo videmus, rusticas grauidas facile ferre solitos labores, modo non cum nimia fatigatione vel valido corporis nixu copulentur. Nam per vehementem musculorum motum sanguinis acceleratur cursus, et facile sanguis fetus per acceleratum humorum motum in telam cellulosa[m] impellitur, et maculae gignuntur. Quare grauidae videant, ne pondera sursum tollant, nixus validos edant, choreis ducendis delassentur. His praemissis, nunc ad alteram indicationem pergamus, quae naeuorum curationem continet.

§. LXXI.

Signa naeuorum diagnostica.

Antequam naeuorum curationem ipsam aggrediamur, oportet prius signa diagnostica et prognostica naeuorum recensere, ut quisque intelligat, quid de curatione sit sperandum. Naeui cutanei, si quid video, generatim in *maculas et excrescentias* diuidi possunt; dantur tamen multae naeuorum varietates respectu coloris, figurae et indolis, quas ex Cl. PLENCKIO *a)* enumerasse sufficiat.

- I. *NAEVVS LENTICULARIS*, est macula fusca vel nigra lentis magnitudine, una vel plures tales maculae praeprimis in facie observantur.
- II. *NAEVVS FLAMMEVS*, alias etiam *morphaea flammea*, germanico *Feuermahl*, qui latam maculam, quae vini rubri in faciem quasi effusi colorem habet, refert.
- III. *NAEVVS TUBERCULOSVS*, est macula, plus vel minus eleuata, tuberculis paruis, et non raro ubique pilis obsita.

IIII.

a) PLENCK Doctrina de morbis cutaneis, Viennae 1776. p. 34.

III. *NAEVVS CAVERNOSVS*, est excrescentia cutanea, rubri vel lividi coloris, quae ex tela cellulosa in substantiam cavernosam mutata constat, et sanguinem vel succum gelatinosum in cavernulis suis continet. His naevis vetulae nomen dant rei, cuius similitudinem prae se ferre opinantur, fici, mori cet.

V. *NAEVVS MALIGNVS*, profundas agit radices, et vasa tumida talis naevi tumorem canerosae indolis repraesentant.

§. LXXII.

Signa Prognostica.

Naeui materni, qui leniores sunt, et in superficie cutis maculas efformant, a minimorum vasculorum distentione oriundas, aucto solidorum robore, tandem per aetatem sponte sua evanescent; at vero qui profundius radices agunt, rarissime, immo nunquam in melius sponte mutantur, quia adeo laesa in loco affecto naturalis structura est, ut vix, ac ne vix quidem in formam elegantem redeat. In prima infantia quilibet naevus curationi, si quid effici potest, facilius patet, quam in adulta aetate; Ob summam enim tenellorum infantum sensibilitatem facile id consequimur, ut, applicatis congruentibus remediis, alius exinde habitus resultet. Tandem naevus grauior et profundiori radice praeditus, accedente loci et partium adiacentium sensibilitate, satis aegre extirpatur, immo etiamsi hoc negotium ex voto cesserit, maior tamen cutis deformitas fit, et remedium ipso morbo durius est. Nec desunt funesta exempla, ex naeuo inepte tractato orta, ita, ut vel canerosam indolem indueret, vel ipsa gangraena et sphacelus subsequeretur *b*). Ideoque ubi ea naevi natura est, ut minus bene remedia, praesertim heroica et corrosiva, ferat, praestat sane eum intactum relinquere, quam temere agendo grauiora mala inducere.

§. LXXIII.

Varia specifica naeuorum medicamenta.

Remediorum specificorum naeuos tollentium ingens numerus passim apud auctores collaudatur, quae si dicendum,

L 3

quod

b) Confer. WEDELII Dissert. De naevis maternis, Ienae 1688. et WOLF. THOMAS RAY Diss. De naevis maternis §. 27. seq. Altd. 1742.

quod res est, nec vera sunt, nec proficua. In his primum commendatur *manus* hominis, longa *tabe extincti*, naeuo tamdiu admouenda, donec frigus partem aegram penetrauerit c), deinde *frictio* repetita *cum lapide tonitruali*, vel ligno fulmine tacto d), tandem *salua ieiuni hominis* illita e). Alii *aquam destillatam Caryophyll. mont. et herbae s. CHRISTOPHORI*, in qua decidua funiculi umbilicalis portio macerata fuit, commendarunt f) rel. Quibus si quid proficitur, frictioni vel leni adstrictioni vnice acceptum ferendum est, eaque de causa credo, nec in quouis naeuo promiscue iuuare posse, nec temere mulierculis credulis assentiendum esse.

§. LXXIII.

Curatio naeuorum flammeorum ceterarumque macularum, superficiei cutis insidentium.

In naeuis flammeis maculae plerumque tantum planae sunt, quodammodo latae ac rubidae, quas supra ostendimus inde fuisse ortas, quod vascula vim natuiam, propter nimiam distensionem amiserunt, hinc illa reuocanda videtur. Quilibet igitur facile perspicit, totam curationem medicamentis roborantibus et subadstringentibus contineri, tuncque adhibendas esse fomentationes ex aqua frigida, vel ex aqua frigida, aceto vini et sale ammoniaco, vel aqua vegeto-minerali GOVLARDI, vel sola, vel cum aqua calcis viuae applicanda. Cl. THEDENI aqua vulneraria et camphorata etiam hic prodesse possunt.

§. LXXV.

Naeuorum tuberculorum curatio.

Ad delendos naeuos tuberculosos praestat, si partes vicinae emplastro adhaesiuo, in quo foramen secundum naeui magni-

c) SAVVAGES Nosol. Med. T. I. p. 130. ed. secund. et HELMONT in L. Demens Idea no. 46. p. 270. Opp.

d) IVNCKER Conspect. Chirurg. Tab. 37.

e) SEIBIZIUS in Specul. Med. pract. T. 2. p. 1802.

f) IONSTON in Idea Vniuers. Med. pract. L. VI. T. II. §. 1.

magnitudinem superest, defendantur, naeuus autem ipsi vnguentum ex aequalibus calcis viuae et saponis veneti partibus confectum, superimponatur. Hac via intra duodecim horas naeuus in escharam mutatur, succedente suppuratione tandem decidua *g*). Cui remedio ubi naeuus non cesserit, tunc omnes pili nouacula abradantur, vesicatorium largum parti affectae imponatur, excitatae bullulae forcipe aperiantur, et vnguentum Basilicum cum copioso puluere cantharidum acutum imponatur, tandem fomentatio ex aqua calcis viuae cum mercurio praecipitato rubro applicetur. Vbi vero metus est, ne partes vicinae horum remediorum appositu laedantur, iubent chirurgiae magistri, vt in ambitu medicamenta discutientia, camphorata et oleosa apponantur *h*).

§. LXXVI.

Excrefcentiarum curatio.

In excrefcentiis, ubi liber ad partem affectam aditus est, pensitatis antea curatus iis, quae contrariam rationem suadeant, vel ligatura, vel sectio locum habet. Ligaturae praecipue in naeuis pensilibus et angusta basi conspicuis, commode administrari possunt. Sine his, nisi enormes haemorrhagiae metuendae videantur, sectio quam maxime est commendanda. Sic enim vna vice omne vitium iugulatur. Particulares autem operationes quo minus tradam, angustia temporis et scriptionis academicae limites non permittunt. Quare B. L. ad scriptores medico-chirurgicos amandamus, vnaque nostrum laborem finiendum putamus.

g) PLENCK I. C. p. 35. RICKMANN I. C. p. 152.

h) Act. Hafnienf., Vol. II. Obs. XII. p. 112.

M V L L E R O S V O

s.

P R A E S E S

Ex quo hac in academia commoratus es litterarum bonarum et medicinae gratia, totum TE meae disciplinae tradidisti, eamque ostendisti morum modestiam, ingenii indolem, assiduitatem, diligentiam discendique ardorem, ut spem certissimam faceres, TE fore aliquando doctrina scientiaeque praestantia carissimo cuique commilitoni parem, inferiore nemini. Nec spes fefellit. Nuper enim me nec tale quid opinantem convenisti rogaturus materiam quandam medicam, in qua vires ingenii experiri liceret, atque tandem eam, quae in naevis versatur, potissimum eligendam putasti, partim quia haec viribus TVIS convenientissima esse videbatur, partim quia hic locus erat, ulterius exspatiandi et in utramque partem disceptandi. Suasu ergo et hortatu meo rem TVAM sic peregisti, ut pauca haberem, quae hinc inde allinerem, et magis in oculis singulis, quam rebus me continerem. Vellem tamen pepercisses Cl. TODIO. Vereor enim, ne, dum patronum causae meae agere videris, ipse in ius voceris, et omni conuiciorum genere, ut illius mos est, afficiaris. Ego vero, qui cl. viri malum os, dicacitatem et mordacem linguam iure, nescio, quo, quavis data vel arrepta occasione, centies sensi, dudum didici spernere
tales

tales iniurias, risus impudicos, iocos pueriles, nec professore dignas, famae mendacia et conuicia crebra, meo me metiri modulo, et, qua via coeperam, strenue pergere, non curare iudicia viri, de rebus sibi incognitis vel non satis perspectis audacter iëtericorum more decernentis, prodesse commilitonibus et ciuibus, scribere, de quo visum fuerit argumento, et relinquere illi gonorrhoeae deliria obscenitatumque praeconia. Quare, MVLLERE OPTIME, cum in domesticis exercitationibus disputatoriis TE strenuum veritatis vindicem identidem demonstraſti, neque iam deeris (spero) et meae, et fautorum TVORVM exspectationi, et continuae diligentiae tandem assequeris promerita praemia. De reliquo ne in posterum me TVI amantissimum redamare desine.

Scripsi e museo a. d. III. Iulii

CIO IO CCLXXVIII.

PRAENOBILISSIMO ATQVE DOCTISSIMO
A V C T O R I

S. P. D.

IO. PHIL. GABLER.

S. L. C.

Ex quo nostram musarum sedem adiisti, cum insignem TVAM, qua perdiscendis optimis artibus atque scientiis TE dedisti, diligentiam, tum rectam mentis indolem morumque probitatem non potui non demirari. Collectis iam vberimis industriae fructibus in scenam prodis, remque adgrederis TE TVISQVE viribus dignissimam. Rectae rationis causam agis: superstitionem autem et ani-

M

les

les fabulas fortiter debellas. Quod egregium *TVVM* veritatem fir-
mandi, praeiudicatas contra opiniones longius propellendi studium
omnium bonorum laudem nostra praesertim aetate meretur am-
plissimam. Quidni ego hisce conatibus, quibus adhuc plures ve-
lim accensos, oblecter? Eo maiori potius voluptate perfundor,
quod primus popularium meorum, quibuscum doctrinarum stu-
dia in hac liberali scientiarum officina coniungere datum fuit, ca-
thedram conscendas, eamque ornes litteris haud leuiter tinctus.
Gratulor igitur patriae rei publicae maxima emolumenta ex ampla
TVA scientia assiduaque industria olim percipienda: gratulor acade-
miae nostrae ciuem bene doctum aequae ac bene moratum; gratu-
lor *ILLVSTRI PRAESIDI TVO*, fautori meo deuenerando, auditorem
dignissimum; gratulor denique mihi amicum, cuius et doctrina,
et animi integritate non parum teneor. Perge iam eo, quo cum
laude hucusque incessisti, tramite! Sit *TIBI* *πραξις* adeo aurea,
vt, comparatis ex arte medica fortissimis agris praediisque am-
plissimis, si quando experimenta ab Perill. Michaelis ad examinan-
dam vim imaginationis in fetum propositae instituere lubuerit, pau-
cis cuniculis centum pluresue oues bene pastas largissime substi-
tuere valeas! — Vale, mi *MVLLERE*! mihiq; faue, resque *TVAS*
age feliciter! Dabam Ienae a. d. *III. m. Iul. A. R. S.*

clō lo cō LXXVIII.

